

Νοτάριος

Τριμηνιαία έκδοση του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείου Θεσσαλονίκης

Τεύχος 6 • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2004

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ &
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

Ανταγωνισμός & Ελευθέρια επαγγέλματα

ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ
ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ
ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ • ΕΚΘΕΣΗ ΜΟΝΤΙ

ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ

ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΔΟΜΗΣΗ

ΑΥΞΗΣΗ ΥΛΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ

ΑΥΞΗΣΗ ΥΛΗΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ

N. 3147/2003

N. 3147/2003

ΕΠΙΚΥΡΩΣΕΙΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

ΕΠΙΚΥΡΩΣΕΙΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ

Η ΦΟΥΣΚΑ ΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

Η ΦΟΥΣΚΑ ΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ευάγγελος Σαρρής,
Πρόεδρος Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείου Θεσσαλονίκης
(Αριστοτέλους 22 - Θεσσαλονίκη 54623, τηλ. 2310 224538)
ΕΔΡΑ: Θεσσαλονίκη

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ:
Συντονιστική Επιτροπή Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:
Ευάγγελος Σαρρής, Νικόλαος Νάσλας, Χριστίνα Φαρδή

Υπεύθυνη σύμφωνα με το νόμο και επιμελήτρια ύλης:
Χριστίνα Φαρδή, Λ. Νίκης 1, Τ.Κ. 54624 - Θεσσαλονίκη,
τηλ. 2310234035 fax 2310228907, e-mail: pantazi@hellasnet.gr.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ-ΕΚΤΥΠΩΣΗ-FILMS-MONTAZ: Εκδοτική Βορείου Ελλάδος Α.Ε.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ Σ.Σ.Ε.Θ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΣΑΡΡΗΣ πρόεδρος	ΙΩΑΝΝΑ ΧΡΟΥΣΑΛΑ - ΜΠΙΛΙΣΗ μέλος
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΑΜΠΟΥΛΙΔΗΣ αντιπρόεδρος	ΒΑΡΒΑΡΑ - ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΕΛΑΙΑ - ΒΛΑΧΑΚΗ μέλος
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΦΑΡΔΗ - ΠΑΝΤΑΖΗ γενική γραμματέας	ΜΑΡΙΑ ΧΑΛΚΙΔΟΥ μέλος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΝΩΛΙΔΗΣ ταμίας	ΣΟΦΙΑ ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ - ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ μέλος
	ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΠΑΡΑΤΗΡΑ - ΤΡΙΚΟΥΚΗ μέλος

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη των Συμβολαιογραφικών Συλλόγων της
Ελλάδας και σε 300 φορείς.

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
(Αριστοτέλους 22 - Θεσσαλονίκη Τ.Κ. 54623 τηλ. 2310-221127, 2310 270968 fax
2310 263139, <http://www.notarius.gr>
E-mail: notarius@otenet.gr

Προς διευκόλυνση της συλλογής της ύλης, λειτουργούν οι παρακάτω συντακτικές
θεματικές ομάδες, στις οποίες έχει οριστεί ένας συντονιστής για την ορθή λει-
τουργία τους.

- Επεξεργασίας θεμάτων συμβολαιογραφικής πρακτικής, στην οποία μετέχουν οι Κωνσταντία Καλογιάννη, Αικατερίνη Καρακάση, Νιόβη Κοριζή, Ευγενία Ματθαίου, Πηνελόπη Μιχαηλίδου, Ελένη Παπαδοπούλου, Αρετή Παπαϊωάννου, Ιωάννα Σωσσίδου, Χρυσούλα Τριανταφυλλίδου - Μαλαχτάρη, Γενοβέφα Τσερμενίδου, Ιωάννα Χρυσουλά, με συντονίστρια τη Μαρία Χαλκίδου.
- Ειδικών νομικών θεμάτων, στην οποία συμμετέχουν οι Παρασκευή Ταρνατάρου - Σαλιπστή και Ειρήνη Τσορμπατζόγλου.
- Συλλογής νομοθεσίας Ελλάδας, στην οποία συμμετέχουν οι Ευγενία Ματθαίου, Μαριάννα Παπακυριάκου, με συντονίστρια τη Σοφία Μουρατίδου.
- Συλλογής νομοθεσίας Ελλάδας και ηλεκτρονικών σελίδων, στην οποία συμμετέχουν οι Κωνσταντία Καλογιάννη, Φωτεινή Κούτκου, Νικόλαος Παπαϊωάννου με συντονίστρια την Ευαγγελία Μαυρίδη - Τζουμάκη.
- Λήψεως συνεντεύξεων στην οποία μετέχουν οι Νικόλαος Νάσλας, Παρασκευή Παναγακοπούλου - Μουρτζούκου, Χριστίνα Φαρδή.
- Κάλυψης εκδηλώσεων, στην οποία μετέχουν οι Ελένη Αδάμου, - Ελένη Μυλοπούλου.
- Θεμάτων Ελληνικής γλώσσας με υπεύθυνο τον Νικόλαο Νάσλα.
- Ιστορίας συμβολαίων με υπεύθυνη την Ισμήνη Μιχελάκη - Πραταινάκη.
- Πολιτιστικών θεμάτων, με υπεύθυνη την Γενοβέφα Τσερμενίδου - Αλεξοπούλου.

*Οι επιστολές και τα θέματα που θα στέλλονται προς δημοσίευση παρακα-
λούμε να στέλλονται στο περιοδικό με την ένδειξη για την αντίστοιχη θε-
ματική ομάδα.*

*Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν μόνο τις απόψεις του συντάκτη τους. Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού μπορεί να δημοσι-
εύει τα άρθρα ή τις επιστολές κατά την κρίση της, χωρίς όμως να αλλάζει το νόημά τους. Μετά την αποστολή του στο περιοδι-
κό, κανένα άρθρο δεν επιστρέφεται. Δεν επιτρέπεται η αναδημοσίευση, ολική ή μερική άρθρων του περιοδικού, χωρίς προηγού-
μενη άδεια του εκδότη.*



« L' acte authentique et l' institution notariale constituent des rouages essentiels pour garantir la liberté, la securité et la Justice dans un Etat moderne. »

(U.I.N.L.)

«Το τεκμήριο γνησιότητας του συμβολαιογραφικού εγγράφου και ο συμβολαιογραφικός θεσμός συνιστούν τους βασικούς άξονες για την εγγύηση της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης σε ένα σύγχρονο κράτος.»

Παγκόσμια Ένωση Λατινικής Συμβολαιογραφίας

EDITORIAL.....	σελ.3
ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	σελ.5
ΦΑΚΕΛΟΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ	σελ.8

ΑΡΘΡΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ

ΑΥΞΗΣΗ ΥΛΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ.....	σελ.18
ΤΟ ΑΝΟΙΧΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗΣ ΔΟΜΗΣΗΣ.....	σελ.20
ΑΛΛΟΔΑΠΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ.....	σελ. 23
ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΡΘΡΩΝ Ν.3147/2003.....	σελ.26
ΕΠΙΚΥΡΩΣΕΙΣ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΩΝ.....	σελ.30
ΤΕΧΝΗΤΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ.....	σελ. 34
ΧΡΗΣΙΚΤΗΣΙΑ.....	σελ.37
ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΕΣ ΚΙ ΔΙΑΛΥΤΙΚΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ.....	σελ.40
Η ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 1815 Α.Κ.....	σελ. 41
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜ/ΦΟΥ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΛΕΙΣ/ΣΜΟΥ	σελ. 42
ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗ ΕΠΙΚΑΡΠΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ	σελ.44
ΚΩΔΙΚΑΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΩΝ.....	σελ. 46

ΕΠΩΝΥΜΩΣ

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΣ Η ΝΟΤΑΡΙΟΣ.....	σελ.48
Η ΦΟΥΣΚΑ ΤΩΝ ΑΚΙΝΗΤΩΝ.....	σελ. 52

ΕΚ ΤΩΝ ΕΣΩ.....	σελ.54
-----------------	--------

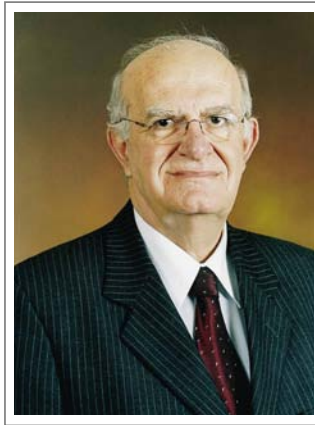
ΔΙΑΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ.....	σελ.56
---------------------	--------

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΑ ΝΕΑ.....	σελ.57
---------------------	--------

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	σελ.58
----------------------	--------

ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟ.....	σελ.60
---------------------	--------

ΓΛΩΣΣΑΜΥΝΤΩΡ.....	σελ.62
-------------------	--------



Αγαπητοί συνάδελφοι,

Με τις θερμότερες πασχαλινές μου ευχές, επισημαίνω κι' εγώ: Ιδού ο Monti έφθασεν εν τω μέσω της νυκτός. Εξέλθωμεν εις απάντησιν αυτού. Ποιος είναι όμως ο τόσον θόρυβον δημιουργήσας κ. Mario Monti και τι λέει η πολυσυζητούμενη έκθεσή του;

Άτομο πανεπιστημιακής καριέρας, είναι σήμερα ο Επίτροπος σε θέματα του Ανταγωνισμού της ΕΕ και μάχεται για την επίτευξη του στόχου που αυτή έταξε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, το Μάρτιο του 2000, να καταστεί, με την εφαρμογή ενός προγράμματος οικονομικών μεταρρυθμίσεων, μέχρι το 2010, η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία του κόσμου στον τομέα της γνώσης. Προς τούτο εισηγήθηκε στην ΕΕ τις θέσεις του, κατά τις οποίες είναι απαραίτητος κάποιος βαθμός ρύθμισης στον τομέα των επαγγελματιών υπηρεσιών, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι συμβολαιογράφοι και ειδικότερα, μεταξύ άλλων, στους επιμέρους τομείς: α) Των περιορισμών εισόδου στο επάγγελμα και των αποκλειστικών δραστηριοτήτων, των οποίων εισηγείται την άρση, β) Του καθορισμού των τιμών, δηλαδή των αμοιβών, τις οποίες εισηγείται ελεύθερες, ώστε αυτές να διαμορφώνονται με το νόμο της προσφοράς και της ζήτησης γ) της απαγορεύσης της διαφήμισης, της οποίας (απαγόρευσης) εισηγείται την άρση και δ) της διάρθρωσης των επιχειρήσεων, των οποίων εισηγείται την ελευθερία, σε σχέση προς την δυνατότητα σύναψης εταιριών με επαγγελματίες διαφόρων υπηρεσιών.

Η ΕΕ προτρέπει τις Αρχές Ανταγωνισμού των Κρατών Μελών και τους Επαγγελματικούς Φορείς να προτείνουν εντός του έτους 2004 μεταρρυθμίσεις του υφιστάμενου καθεστώτος και αλλαγές, ώστε να βελτιωθεί η κατάσταση επ' ωφελεία των καταναλωτών και οι επαγγελματίες υπηρεσιών να καταστούν πλέον ανταγωνιστικοί και αποτελεσματικοί, προκειμένου αυτή να συντάξει το επόμενο έτος 2005 την έκθεσή της.

Θα πρέπει επομένως, οι Εθνικές Συμβολαιογραφίες της Ευρώπης να εισηγηθούν τις δικές τους θέσεις προς τις Εθνικές τους Αρχές Ανταγωνισμού.

Εκ τούτων οι μεν φρόνιμες, δηλαδή αυτές που μέχρι τώρα ορθά διήγον τον επαγγελματικό τους βίο, θα έχουν να παρουσιάσουν πειστικά επιχειρήματα για το ότι η συμβολαιογραφία τους είναι θεσμός που πρέπει να συνεχίσει να λειτουργεί ως έχει, επ' ωφελεία του οικονομικού και κοινωνικού συνόλου. Οπότε το δημιουργηθέν ζήτημα, θα λήξει ως προς αυτές. Οι δε τα φαύλα πράξασες, οι οποίες θα προσπαθήσουν την υστάτη να εξεύρουν επιχειρήματα για να καλύψουν τα μέχρι τούδε σφάλματα και παραλείψεις τους, θα κρούουν καθυστερημένα την θύρα του ζητήματος λέγουσες: Κύριε, Κύριε άνοιξον ημίν, προκειμένου να προσκομίσωμεν επιχειρήματα περί του αντιθέτου των ισχυρισμών σου. Ο δε Κύριος Monti αποκριθήσεται αιταίς: Αμήν λέγω ημίν, ουκ οίδα ημάς.

Θα πρέπει λοιπόν, στους χαλεπούς τούτους καιρούς, η Ελληνική συμβολαιογραφία να συγκαταλέγεται μεταξύ των φρονίμων Ευρωπαϊκών συμβολαιογραφιών. Το δένδρο της να είναι καλόν και καρπούς καλούς να ποιεί, διότι παν δένδρον μη ποιούν καρπόν καλόν, εκκόπεται και εις πύρ βάλλεται.

Άποψη μας είναι ότι οι θέσεις Monti δεν μπορούν να αποτελέσουν *jus imperium* σε σχέση προς τα εθνικά δίκαια των Κρατών Μελών της ΕΕ και οι επηρεασμένες από τον άκρατο αμερικανικό οικονομικό φιλελευθερισμό ιδέες του, δεν μπορούν να ανατρέψουν θεσμούς, όπως ο συμβολαιογραφικός, οι οποίοι αποτελούν αδιάσπαστο τμήμα του νομικού πολιτισμού των Κρατών τούτων.

Παρά ταύτα οι κρατούντες στα χέρια τους τις τύχες της ελληνικής, εν προκειμένω, συμβολαιογραφίας, ποτέ δεν θα πρέπει να ξεχνούν το μακιαβελικό γνωμικό: "Ακόμα και στις περιόδους που όλα πάνε καλά να προετοιμάζεσαι για τη μάχη".

*Για τη συντακτική επιτροπή
Ευάγγελος Σαρρής*



Με το παρόν τεύχος ανοίγουμε το φάκελλο “Μεταρρυθμίσεις επαγγελματιών”, παραθέτοντας την επίσημη ενημέρωση επί του θέματος του Προέδρου της Συντονιστικής Επιτροπής Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδας κ. Νικόλαου Στασινόπουλου.

Καλούμε όλους τους συναδέλφους σε ένα υγιή συνδικαλιστικό διάλογο με σκοπό την παράθεση όλων των απόψεων. Λάβαμε άρθρα καταξιωμένων για τις συνδικαλιστικές τους ανησυχίες συναδέλφων, τα οποία όμως, λόγω ελλείψεως χώρου, θα δημοσιεύσουμε στο επόμενο τεύχος. Στο τεύχος όμως αυτό αρχίζουμε με τις θέσεις του Προέδρου του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείου Θεσσαλονίκης, κ. Ευάγγελου Σαρρή.

Απόψεις για το φημολογούμενο “Άνοιγμα”.

(Άλλως, τα “πρέπει” της ελληνικής συμβολαιογραφίας)

Μετά τον τόσο θόρυβο που δημιουργήθηκε τελευταία από την “Έκθεση Μοντι”, τα υλικά του συμβολαιογραφικού οικοδομήματος, για να παραμείνει τούτο ανέγγιχτο από τον άνεμο των σύγχρονων μεταρρυθμιστικών πιέσεων σε σχέση προς τη δομή των φερομένων ως “κλειστών” επαγγελματιών, νομίζω ότι επιβάλλεται να είναι, μεταξύ άλλων, τα εξής “πρέπει”.

Πρέπει λοιπόν:

1. Ο νέος συμβολαιογράφος να εισέρχεται στο Σώμα με κεκτημένη συμβολαιογραφική παιδεία και βασική συμβολαιογραφική μόρφωση, τις οποίες να αποκτά στις Σχολές Συμβολαιογραφίας, εφόσον αυτές λειτουργήσουν ποτε, ή έστω, κατά την προηγούμενη άσκησή του παρά συμβολαιογράφω, εφόσον αυτή καταστεί ποτε υποχρεωτική. Να γνωρίζει επίσης και να εφαρμόζει με σχολαστικότητα τον Κώδικα της συμβολαιογραφικής δεοντολογίας, εφόσον αυτός τεθεί ποτε σε ισχύ.

2. Ο μέσος κατ’ αρχαιότητα συμβολαιογράφος, να ασκεί με ψυχική ηρεμία, νομότυπα, ενάρετα και δεοντολογικά το λειτούργημά του, έχοντας ασφαλισμένη την επαγγελματική του ευθύνη, εφόσον ποτε υπογραφεί η σχετική εθνική μας ασφαλιστική σύμβαση. Να συστήνει συμβολαιογραφικές εταιρείες, των οποίων ο συντελεστής φόρου εισοδήματος, κατά τις πρόσφατες κυβερνητικές εξαγγελίες, τείνει να μειωθεί στο 20% και να εξιδικεύει την εργασία του, ώστε να αποβάλλει το ψυχικό άγχος και απομακρύνει το αίσθημα ανασφάλειας που τον διακατέχει, ιδίως σε σχέση προς την πληρότητα της επιστημονικής του ενημέρωσης και τους κινδύνους τους οποίους εγκυμονεί το επάγγελμα.

Έτσι θα αποκτήσει τον πολυπόθητο ελεύθερο χρόνο για να μπορέσει να σκεφθεί ήρεμα και αντικειμενικά και να κάνει την αυτοκριτική του. Θα αποδεχθεί, ίσως τότε, ότι δεν είναι μόνον ο πλήρως καταρτισμένος για τη σύνταξη συμβολαιογραφικών πράξεων επιστήμων νομικός, αλλά και ένας από τους βασικούς μοχλούς της φοροεισπρακτικής μηχανής του Ελληνικού Δημοσίου. Ότι δευτέρα αυτή ιδιότητά του υπήρξε η αιτία της ψήφισης του πολυσυζητημένου από την Επιτροπή σύνταξης του Αστικού μας Κώδικα άρθρου 369 και διαμόρφωσε το μέγεθος του όγκου της συμβολαιογραφικής του ύλης. Θα αποκτήσει επίσης τον ελεύθερο χρόνο να μελετήσει τους Αστικούς Κώδικες και άλλων κρατών, οπότε θα διαπιστώσει ότι διάταξη όπως αυτή κατά την οποία «συμβάσεις που έχουν αντικείμενο τη σύσταση, μετάθεση, αλλοίωση, η κατάργηση εππραγμάτων διακατωμάτων απαιτείται να γίνονται ενώπιον συμβο-

λαιογράφων» λείπει από πολλούς.

Τότε θα αντιληφθεί ότι, το ηχηρό «οχι» του στη φημολογούμενη ανάθεση σ’ αυτόν δημοσιονομικών αρμοδιοτήτων από το Υπουργείο Οικονομικών, (οι οποίες ήδη του ανατίθενται χωρίς να ερωτάται), κατά τις παραμονές των αρχαιρεσιών του περασμένου Μαΐου για την ανάδειξη των Διοικήσεων του, ήταν σφάλμα.

Τότε, νηφάλιος, θα αντιληφθεί ότι ο Γολγοθάς ταιριάζει στην Ανάσταση, ο Χειμώνας στην Άνοιξη, ο πόνος του τοκετού στη χαρά της ζωής και ότι η συμβολαιογραφία δεν θα πρέπει να αποβλέπει μόνο στα καλά και συμφέροντα, αλλά να επωμίζεται και βάρη του Δημοσίου, για να δικαιούται να απαντά στους εκάστοτε Μοντι, ότι τα περιανταγωνισμού δεν την αφορούν, επειδή αυτή ασκεί δημόσια εξουσία και εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

3. Οι Διοικήσεις των Συλλόγων μας να ασκούν αυστηρότερη και δικαιότερη Διοίκηση, παραβλέποντας το πολιτικό όφελος και μη υπολογίζοντας το πολιτικό κόστος. Να εφαρμόζουν την αρχή ότι οι ηγέτες άγουν, δεν άγονται. Να έχουν οράματα και να τολμούν να τα υλοποιούν.

4. Τέλος, η Συντονιστική μας Επιτροπή, να καταστεί πλέον αποτελεσματική, με μια παρουσία πλέον αισθητή στον συμβολαιογραφικό μας κόσμο. Εκπληρώνει άριστα, βασικά δια του προέδρου του κ. Ν. Στασινοπούλου, εκ των σκοπών της, αυτόν της εκπροσώπησης του συμβολαιογραφικού σώματος στη Διεθνή Ένωση Λατινικής Συμβολαιογραφίας, στη Σύνοδο των Συμβολαιογραφιών της Ευρώπης κλπ. Θα πρέπει να εκπληρώνει εξίσου καλά και αυτόν του συντονισμού της δραστηριότητας των Συμβολαιογραφικών Συλλόγων της Χώρας, με οδηγίες και εγκυκλίους προς τούτους και μέσω τούτων προς τους Έλληνες συμβολαιογράφους, για την, κατά το εφικτό, ομοίμορφη άσκηση του λειτουργήματος. Τα μέλη της να αποφασίζουν με πλειοψηφία, χωρίς δικαίωμα veto υπέρ ουδενός, ακόμη και σε θέματα που αφορούν κρατικά συμβόλαια.

Έτσι το οικοδόμημα της Ελληνικής Συμβολαιογραφίας θα είναι συμπαγές, ανεπηρέαστο από τους εκάστοτε μεταρρυθμιστικούς ανέμους της παγκοσμιοποίησης.

Μόνο μια συμβολαιογραφία σωστά διαρθρωμένη, ορθά ασκούμενη, ανάδοχος δικαστικής και δημόσιας εξουσίας σε διάφορους τομείς, ιδίως στον δημοσιονομικό, μπορεί να παραμείνει ανεπηρέαστη από τις οικονομικές μεταρρυθμίσεις τις οποίες προσπαθεί να επιφέρει το σύγχρονο πνεύμα της παγκοσμιοποίησης, το οποίο τείνει προς ισοπέδωση των πάντων.

Αυτό όμως είναι θέμα της δικής μας επιλογής.

Διότι, αντ’ αυτής, αν επιλέξουμε να «αποτινάξουμε» τον «ζυγό» της της όποιας δημόσιας εξουσίας, τότε, ως αμιγείς πλέον ελεύθεροι επαγγελματίες, θα πρέπει να εισέλθουμε στο στίβο του ελεύθερου ανταγωνισμού, για να διεξάγουμε, με ίδιες δυνάμεις, τον αγώνα της επαγγελματικής μας επιβίωσης.

Αυτό όμως που δεν μπορούμε να επιλέξουμε σωρευτικά, είναι η άρνηση εκ μέρους μας της αναδοχής δημόσιας και μάλιστα δημοσιονομικής εξουσίας και παράλληλα η απαίτησή μας για την προστασία του κλάδου μας εκ μέρους του Δημοσίου, από την επαπειλούμενη οικονομική μεταρρύθμισή του.

Θα πρέπει, τέλος, να έχουμε κατά νουν ότι, στην σύγχρονη εποχή της πληροφορικής και της ελεύθερης διακίνησης των αγαθών, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι υπηρεσίες, ο αγώνας της επιβίωσης μας ως αμιγώς ελεύθερων επαγγελματιών, απαιτεί μαχητικότητα, αποφασιστικότητα, τόλμη για την αλλαγή και τον εκσυγχρονισμό μας και σύγχρονα όπλα.

Με την σφενδόνη, μόνον ο Δαυϊδ φέρεται να έχει νικήσει τον Γολιάθ, κι’ αυτός στον χώρο της φαντασίας.

Εύλογες παρατηρήσεις επί άρθρου του κ. Σαρρή

(Νοτάριος, Τεύχος 5)

Κύριε διευθυντά,

Επί του άρθρου του κ. Ευάγγελου Σαρρή, Προέδρου του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείου Θεσσαλονίκης “Συμβολαιογράφος ή Νοτάριος” που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 5 του εξαίρετου περιοδικού σας, έχω να συνηγορήσω και να προσθέσω τα εξής: Πράγματι, αν και είναι πολλά προβλήματα πιο ζέοντα που μας απασχολούν, το θέμα πώς θα τιτλοφορούμαστε είναι καίριο, διότι στην ιατρική επιστήμη, απ’ όπου δανειζόμαστε συνήθως παραδείγματα για να αναδείξουμε πράγματα που δεν εννοεί ο συνομιλητής μας, υπάρχουν ρευματολόγος, ραδιολόγος, ψυχολόγος, ψυχίατρος, λογοθεραπευτής, αντινολόγος, ακτινοδιαγνώστης, ενώ στη μηχανική υπάρχει το τιτλοφορικό αρχιτέκτων, πολεοδόμος, ναοδόμος κ.λπ. Εδώ σε μας (τους συμβολαιογράφους), σε ένα είδος *sui generis* επάγγελμα, προσέρχονται να κάνουν από ιδιωτικά συμφωνητικά (ένας δικηγόρος που είχε σαν πρότυπο τον αείμνηστο κ. Φραγκίστα προφανώς για να με πειράξει, μάλλον όμως στην ουσία για να με “απειλήσει” μου είχε ειπή “φκιάνετε και συμφωνητικά”; (επρόκειτο για μεταβίβαση γεωργικού εκλυστήρος) εσείς οι συμβολαιογράφοι;

Αξιότιμε κ. πρόεδρε,

Πρώτα απ’ όλα θέλω να σας συγχαρώ για την πρωτοβουλία έκδοσης του περιοδικού Νοτάριος αλλά και για το σημαντικό και αξιόλογο περιεχόμενό του που σε κάθε τεύχος γίνεται καλύτερο.

Στο πέμπτο τεύχος του περιοδικού δημοσιεύεται άρθρο σας με τον τίτλο Συμβολαιογράφος ή Νοτάριος και όπως σωστά αναφέρετε τα θέματα της συμβολαιογραφίας είναι πάρα πολλά για να ασχοληθούμε με την ονομασία του λειτουργημάτος μας. Εν τούτοις όμως ήθελα να καταθέσω μερικές σκέψεις που πηγάζουν από τα πενήντα και πλέον χρόνια και την πείρα μου ως Δικηγόρου και Συμβολαιογράφου και κυρίως από το γεγονός ότι επί πολλά χρόνια απασχολήθηκα με τα διεθνή θέματα της Συμβολαιογραφίας.

Στις εβδομήντα και πλέον χώρες όπου ισχύει ο θεσμός του Συμβολαιογράφου, με διαφορετικές αποχρώσεις και αρμοδιότητες, η πιο ευρύτερα γνωστή ονομασία του είναι του Νοτάριου, ακόμη και σε χώρες που δεν γνωρίζουν τον θεσμό όπως το εννοούμε εμείς, όπως η Μεγάλη Βρετανία, η Ιρλανδία, οι Ηνωμένες Πολιτείες κ.λπ. Η συνηθισμένη ονομασία είναι «Notaire - Notary - Notar», στις χώρες όμως της Λατινικής Αμερικής εκ των οποίων όλες πλην της Βραζιλίας είναι ισπανόφωνες, η πιο συνηθισμένη ονομασία είναι «Escribano» που σημαίνει περίπου γραφέα ή γραμματέα. Κατά τη γνώμη μου η γλώσσα μας είναι μεν ανάδελφα αλλά είναι μοναδική στον κόσμο και η λέ-

ξη Συμβολαιογράφος αν και δεν αποδίδει τις εκατό περίπου περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στην αρμοδιότητά του, ο Έλληνας Συμβολαιογράφος έχει την ιδιαιτερότητα της ονομασίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Σας υπενθυμίζω ότι ο Οδυσσεύς Ελύτης μιλώντας στη συνεδρία Ακαδημία κατά την απονομή του βραβείου Νόμπελ Λογοτεχνίας κατέληξε με την φράση: «Στο μάκρος είκοσι πέντε αιώνων δεν υπήρξε ούτε ένας, επαναλαμβάνω ούτε ένας, που να μην έγραφε πάνω στην Ελληνική γλώσσα στα σπουδαία και μεγάλα κείμενα της ανθρωπότητας. Να τι είναι το θάρος παράδοσης που το όργανο αυτό σπκώνει. Όλα τα σπουδαία κείμενα της αρχαίας ελληνικής διανόησης, τα κείμενα του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη του Ευαγγελίου, των Πατέρων της Εκκλησίας, της Βυζαντινής Υμνογραφίας, στην ελληνική γλώσσα έχουν διατυπωθεί».

Εκτός από αυτό, όπως γνωρίζετε, ο Ελληνισμός δεν είναι μόνο η σοβινιστική τοποθέτησή μας, ούτε εθνική, φιλολογική και γλωσσική αυταρέσκεια. Όπως είπε και ο V. Jiscard d' Estaing κατά την απονομή του βραβείου Ωνάση σε αυτόν «Όλοι οι άνθρωποι της γης με στοιχειώδεις γνώσεις έχουν ζήσει με την ελληνική κουλτούρα και πολιτισμική ατμόσφαιρα να τους περιβάλλει, είτε το γνωρίζουν, είτε όχι. Έχουν ποτιστεί από τις αρχές της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Φιλοσοφίας, της Ηθικής του Ανθρωπισμού και της γνώσης. Έτσι κι εγώ έχω ζήσει με την κλασσική παιδεία του Ελληνισμού και η ζωή μου έχει επηρεαστεί από τα ελληνικά δεδομέ-

του απάντησα ναι, και σε άλλες χώρες το ίδιο συμβαίνει, μέχρι όλα τα προβλεπόμενα από το μνημειώδες δίτομο έργο του Λειβαθηνού Θανόπουλου, τον οποίο αν κατέχει κάποιος μπορεί να σταθεί και να αντισταθεί στις πεπονόφλουδες. Το ότι δε, ο θρησκευτικός ηγέτης μας γνωρίζω τα περί πατριαρχικών και μη πατριαρχικών νοταρίων, κατά την επίσκεψη της υπό τον κ. Στασινόπουλου αντιπροσωπείας, τον προσεφώνησε ως πρωτονοτάριο,



δεικνύει ότι το αληθές είναι ότι είμαστε νοτάριοι, θα πρέπει δε να φέρουμε την ειδικότητά μας ως Νοτάριος - συμβολαιογράφος. Έτσι είμαστε και μέσα στον αρχικώς καθορισθέντα νόμο που αναφέρει ο κ. Σαρρής, όσο και στους προστάτες μας Αγίους, τους οποίους ετίμησε το σώμα και στη λατινική συμβολαιογραφία που καθιερώνει η Ιταλία, η Δυτική Ευρώπη, η Αγγλία και η Λατινική Αμερική. Νοτάριος - Συμβολαιογράφος λοιπόν εις την (πρό)κλησιν.

Πέτρος Γ. Καραμανώλης, Συμβολαιογράφος
Φάρσαλα

να. Για το λόγο αυτό δεν αισθάνομαι Φιλέλληνας αλλά πραγματικά είμαι «Έλληνας».

Το 1999 οι καθηγητές Victor Davis Hanson, διδάσκαλος των Ελληνικών στο California State University και John Heath, καθηγητής κλασσικών σπουδών στο πανεπιστήμιο Santa Claratων Η.Π.Α., δημοσίευσαν βιβλίο με τον τίτλο «ποιος σκότωσε τον Όμηρο», και έκαναν δύο διαλέξεις στην Αθήνα τον Μάιο του 1999 με θέμα «ο θάνατος της κλασσικής παιδείας και η αποκατάσταση της ελληνικής σοφίας». Η περίληψη των διαλέξεων που έκαναν στο θέμα αυτό, ήταν ότι όλοι οι άνθρωποι του πλανήτη με στοιχειώδη αντίληψη έστω και αν δεν το γνωρίζουν, είναι λίγο πολύ Έλληνες και γι’ αυτό θέλουμε να παρουσιάσουμε το θέμα αυτό που ουσιαστικά είναι η διαχείριση της ελληνικής Σοφίας και τα αίτια του περιορισμού των κλασσικών σπουδών στις Ηνωμένες Πολιτείες, πιθανώς λόγω της έξαρσης, της τεχνικής προόδου και τεχνολογίας.

Επομένως, αξιότιμε κ. Πρόεδρε, έχοντας επάνω μας τέτοια κληρονομιά αλλά και ευθύνη στον σύγχρονο άνθρωπο και τα προβλήματά του, ιδιαίτερα δε στον επαγγελματικό μας χώρο, νομίζω ότι πρέπει να διατηρήσουμε την ονομασία που έχουμε, γιατί με κάθε μετριοφροσύνη πρέπει να σας πω, ότι έχουμε ένα μοναδικό όργανο που δεν πρέπει να επηρεασθεί από τα σύγχρονα ρεύματα της ετυμολογίας ή της μίμησης.

Με εκτίμηση, Γεώργιος Αναστασάκης
σ. συμ/φος Αθηνών

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ & ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ

Η συνάδελφος Αλεξανδρουπόλεως Αναστασία Παπαδοπούλου - Αστρίδη, με σαφήνεια έθεσε επί τάπητος το μεγάλο πρόβλημα του συνδικαλισμού στον κλάδο μας και του τεράστιου όγκου της γραφειοκρατίας που αγόγγυστα επωμιζόμαστε και φορτώνει στις πλάτες μας το καρεκλοκένταυρο και υδροκέφαλο κράτος, χωρίς να συναντά καμία ουσιαστική αντίδραση από μέρους μας. Είναι χαρακτηριστική και συνήθης πρακτική το κράτος να μετακυλίζει στις πλάτες μας οποιοδήποτε καθήκον και οποιαδήποτε ευθύνη απορρέει από την άσκηση ορισμένης δημόσιας λειτουργίας, για την ομαλή άσκηση αυτής (της λειτουργίας) και τον έλεγχο της εκπλήρωσης των παντοειδών υποχρεώσεων των πολιτών προς το κράτος, και όχι μόνον, (όρα ασφαλιστικούς οργανισμούς, ασφαλιστικά ταμεία, ΟΤΑ, πολεοδομίες, ΤΟΕΒ και ων ουκ έστι αριθμός, αλλά κατάλογος ατελειώτος διαρκώς επιμηκούμενος), καθήκοντα και υποχρεώσεις που έπρεπε να ανατεθούν στους οργανικά αρμόδιους και υπόχρεους υπαλλήλους του κράτους ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Κάναμε το Νοέμβριο του 2003 τη διήμερη αποχή, αυτό είναι μια καλή αρχή. Άλλωστε, τί έχουμε να φοβηθούμε μήπως και μας καταργήσουν ως κλάδο, ή να “ανοίξουν” το επάγγελμα (πράγμα που εν μέρει γίνεται με την καθ’ εκάστη διετία δημιουργία νέων οργανικών θέσεων συμβολαιογράφων παρά την ενσυνείδητη εκ μέρους της πολιτείας μείωση του αντικειμένου της εργασίας μας). Αλλά τι είναι προτιμότερο, συλλογίζομαι, φοβούμενοι μήπως μας καταργήσουν (που είναι πλάστο το δίλημμα διότι κάποιοι άλλοι ενδεχομένως πρέπει να επιφορτιστούν κατά κάποιο τρόπο με ορισμένα έστω από τα καθήκοντά μας), να υπομένουμε αγόγγυστα χωρίς καμία απολύτως διαμαρτυρία έστω, (εκπεφρασμένη δια μέσω των αρμοδίων καταστατικών οργάνων που μας εκπροσωπούν) ό,τι αποσειούν οι άλλοι εργαζόμενοι με αγώνες, που αυτοί ουσιαστικά είναι κατά νόμο υπόχρεοι να διεκπεραιώσουν, να το επωμιζόμαστε εμείς; με συνέπεια μέσα στον κυκεώνα των γραφειοκρατικών διατυ-

πώσεων, εγγράφων, αιτήσεων, πιστοποιητικών, δηλώσεων, ασχέτων των περισσοτέρων με τη λειτουργία και τη φύση της άσκησης του λειτουργήματός μας, να αποπροσανατολιζόμαστε από το κυρίως έργο (λειτουργημά μας), που όλοι γνωρίζουμε ποιο είναι.

Ας μας διορίσουν και μας εν τέλει υπαλλήλους, για να αποκτήσουμε και κάποια δικαιώματα τουλάχιστον όσον αφορά το ανθρώπινο ωράριο εργασίας (και να μην ξεμεροβραδιάζουμε στα γραφεία μας προσπαθώντας να προλάβουμε όλα τα άλλα συμπαρομαρτούντα των συμβολαίων) και να αποσειούμε έτσι (με τους αγώνες μας ως δημόσιοι πλέον υπάλληλοι) μερικά έστω από τα πολλά (άσχετα με το κυρίως έργο που επιτελούμε) καθήκοντά μας. Και μην προβάλλει κάποιος την ένσταση ότι θα αμειβόμαστε και ως δημόσιοι υπάλληλοι, διότι σε όχι μακρινό από τώρα χρόνο θα φτάσει η στιγμή κατά την οποία πλέον το κόστος της εργασίας μας θα είναι δυσανάλογο με την αμοιβή μας, με αποτέλεσμα η τόσο μεγάλη γραφειοκρατία στη δουλειά μας να μας πνίξει κυριολεκτικά και ελάχιστα (αν όχι και καθόλου) αμοιβή να μας απομένει από την εργασία μας, η οποία σαφώς, έτσι όπως οδεύουν τα πράγματα, θα είναι κατώτερη του μισθού ενός δημοσίου υπαλλήλου. Και προς επίρρωση των λεγομένων μου ας σκεφθεί καθένας μας α) πόσους υπαλλήλους απασχολούσε στο γραφείο του, και β) πόσες πράξεις υπέγραψε το έτος 1990, έτος κατά το οποίο άρχισε δειλά δειλά με τον Ν. 1882/1990 (φορολογική ενημερότητα) να μας επιβάλλονται οι παντοειδείς άσχετες και με ποινή ακυρότητας των συμβολαίων, ή με πειθαρχική ποινή υποχρεώσεις για την έγκυρη κατάρτιση των συμβολαίων. Με έκπληξη ίσως πολλοί θα διαπιστώσουμε ανατρέχοντας στο ημερολόγιο στατιστικής, ή στον ετήσιο στατιστικό πίνακα, ότι ενώ υπογράψαμε τον ίδιο, αν όχι και μεγαλύτερο αριθμό συμβολαίων το 1990, από ό,τι το παρελθόν έτος 2003, σίγουρα πολλοί υπερδιπλασιάσαμε το προσωπικό μας λόγω υπεραύξησης της γραφειοκρατίας και των πολλών

δικαιολογητικών - πιστοποιητικών - δηλώσεων κ.λπ., που απαιτούνται για την έγκυρη κατάρτιση ενός συμβολαίου και που εν τέλει τα περισσότερα όπως λέχθηκε (αν όχι όλα) είναι άσχετα με το συμβόλαιο, σχέση έχοντα μόνο με την άσκηση δημοσιονομικής και πάσης άλλης φύσεως πολιτικής του κράτους. Και που είμαστε ακόμη, έρχονται δυσκολότερες μέρες, διότι και αν ακόμη (έτσι όπως άνοιξε η όρεξη του κράτους και του κάθε οργανισμού, ΝΠΔΔ, ασφαλιστικών φορέων κ.λπ) “μας λυπηθούν” και δεν επιβάλλουν άλλα βάρη, ήδη με το νέο θεσμό του κτηματολογίου (που χλωαίνει κυριολεκτικά από κάθε άποψη - νομική - διαδικαστική - πρακτική) απαιτούνται πρόσθετα δικαιολογητικά για την έγκυρη κατάρτιση του συμβολαίου, από το χρονικό σημείο που τα υποθηκοφυλακεία θα λειτουργούν ως κτηματολογικά γραφεία (π.χ. απόσπασμα κτηματολογικού διαγράμματος για κάθε ακίνητο, κτηματογραφικό διάγραμμα σε περίπτωση γεωμετρικής μεταβολής του ακινήτου κ.λπ.). Για όλους τους παραπάνω λόγους, αλλά και για πολλούς άλλους ακόμη που δεν μπορούν λεπτομερώς να αναλυθούν στο σύντομο αυτό σημείωμά μου, απαιτείται τώρα περισσότερο από ποτέ άλλοτε, για να μην καταντήσουμε (φοβούμενοι εσφαλμένα μήπως καταργήσουν τον κλάδο μας ή εισέλθουν νέοι στο επάγγελμά μας), μόνο φορείς υποχρεώσεων και ευθυνών, υποκείμενοι σε παντός είδους απαγορεύσεις και κινδύνους και εκτεθειμένοι στον οποιονδήποτε ήθελε να μας οδηγήσει στα δικαστήρια, την εποχή μάλιστα που πολλοί σύλλογοι άλλων κρατών προβαίνουν στην ασφάλιση της αστικής ευθύνης των μελών τους από την άσκηση των καθηκόντων τους, να υψώσουμε τη φωνή μας, μέσα από τα καταστατικά μας όργανα και να διεκδικήσουμε τα αυτονόητα, που όλοι οι άλλοι κλάδοι του δημοσίου ή και του ιδιωτικού τομέα, πολύ πριν από εμάς έχουν όχι μόνο κατοχυρώσει, αλλά και πολλά από τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις που τους αναλογούν τα έχουν αποσειήσει με αποτέλεσμα και μερικοί τομείς μάλιστα του δημοσίου να μετακυλίσουν στις πλάτες μας.

Κοσμάς Παπακοσμάς
Συμβολαιογράφος Εορδαίας

«ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ»

Πριν από μερικές μέρες είχα μια συζήτηση με έναν λειτουργό της δικαιοσύνης. Όταν η συζήτηση έφτασε στην κατάσταση της δικαιοσύνης, είπα με παράπονο και ευγένεια ότι ως νέος δικηγόρος αλλιώς τα περιμένα και αλλιώς τα βρήκα. Πραγματικά, η θεωρία από την πράξη απέχει όσο η μέρα από την νύχτα. Πέρα από αυτό, η καθυστέρηση στην απονομή της δικαιοσύνης αποτελεί ένα απαράδεκτο φαινόμενο για μια ευνομούμενη κοινωνία. Ας διάβαζα εγώ στο πανεπιστήμιο ότι μια από τις βασικές αρχές στην δικονομία είναι η ταχύτητα στην απονομή της δικαιοσύνης!

Για παράδειγμα, τον Σεπτέμβριο του 2003 κατέθεσα μια αγωγή διανομής στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης. Η δικάσιμος ορίστηκε για τον Φεβρουάριο του 2005.

Το 2001 κατετέθη μια μήνυση σε βάρος μιας οικογενειακής μου φίλης. Τον Φεβρουάριο του 2002 καταθέσαμε στην προανακρίτρια απολογητικό υπόμνημα. Μέχρι σήμερα τίποτε νεότερο. Το μόνο που ξέρω είναι ότι η υπόθεση τελικά δεν ετέθη στο αρχείο, όπως ανέμενα. Τί να πω, άραγε, σε μια κυρία περίπου 70 ετών που για πρώτη φορά σύρεται στα δικαστήρια - σημ. για κληρονομικούς λόγους - και περιμένει να ξεχάσει πως και πως το τροπιαστικό αυτό γεγονός, δηλ. να κατηγορείται για πρώτη φορά στην ζωή της και μάλιστα από συγγενή...

Παρατήρησα τον συνομιλητή μου λίγο αμήχανο και σκεφτικό. Δεν περιμένα να μου απολογηθεί - άλλωστε δεν ήταν ο ίδιος υπεύθυνος. Μου εξήγησε ότι δυστυχώς οι δικαστές παρόλες τις φιλότιμες προσπάθειες τους δεν επαρκούν. Φταίει σίγουρα, προσέθεσα εγώ και η δικομανία των Ελλήνων, αλλά μπορεί αυτό να δικαιολογήσει την κατάσταση; Τελικά, μετά από μακρά συζήτηση καταλήξαμε στο ότι ένας - ίσως ο σπουδαιότερος - τρόπος αποσυμφόρησης των δικαστηρίων είναι η «εναλλακτική δικαιοσύνη».

Με τον όρο εναλλακτική δικαιοσύνη εννοούμε την διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης εκτός δικαστηρίων από τρίτους ανθρώπους, οι οποίοι θα έχουν τον ρόλο του δικαστή. Κυρίως αναφερόμαστε σε υποθέσεις ιδιωτικού χαρακτήρα, όπως οικογενειακές - συναινετικά διαζύγια, κληρονομικές, εμπορικές διαφορές μεταξύ εταίρων και γενικά διαφορές της εκουσίας διαδικασίας.



Τον ρόλο του αντιδικαστή σε αυτόν το νέο θεσμό της εναλλακτικής δικαιοσύνης μπορεί κάλλιστα να διαδραματίσει ο συμβολαιογράφος, ως άμισθος δημόσιος λειτουργός, με την επικουρία των δικηγόρων, έναν από κάθε πλευρά.

Με τον τρόπο αυτό η δικαιοσύνη θα είναι πολύ πιο σύντομη, γρήγορη - χωρίς πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες - οικονομικότερη και πιο ουσιαστική. Όλα αυτά βέβαια θα έχουν ως γνώμονα το όφελος των πολιτών και της κοινωνίας.

Ήδη τα πρώτα δειλά βήματα έχουν γίνει με την καθιέρωση της εξωδικαστικής επίλυσης πολλών ιδιωτικών διαφορών από τους δικηγόρους ως μια ειδική μορφή της εναλλακτικής δικαιοσύνης. Ωστόσο, δεν φαίνεται να προχωράει ο θεσμός, ίσως γιατί κάποιοι δικηγόροι έχουν ακόμα στο μυαλό τους την παλιά παραδοσιακή μέθοδο απονομής της δικαιοσύνης μέσω των δικαστηρίων, με αποτέλεσμα να θεωρούν την εξωδικαστική επίλυση ως μια καθαρά διαδικαστική πράξη άνευ ουσιαστικού περιεχομένου και ακόμη ίσως γιατί άλλοι δικηγόροι νόμισαν ότι θα μπορούσαν να παραγκωνίσουν το συμβολαιογραφικό έγγραφο εκεί που απαιτείται, πράγμα που δεν αποδέχθηκε η κοινωνία.

Σήμανε η ώρα να στραφούμε στο νέο θεσμό της εναλλακτικής δικαιοσύνης, σε έναν θεσμό που να ανταποκρίνεται στα νέα και σύγχρονα αιτήματα του καιρού μας για ταχύτερη, ασφαλέστερη και περισσότερο οικονομική απονομή της δικαιοσύνης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΜΜ. ΛΙΑΔΑΚΗΣ

Δικηγόρος

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Η

δημοσίευση της έκθεσης Monti δημιούργησε σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεγάλη αναταραχή μεταξύ των επαγγελματιών, στους οποίους αναφέρεται. Ήταν λοιπόν επόμενο να προκαλέσει εύλογες ανησυχίες και μεταξύ των συμβολαιογράφων, πολλοί από τους οποίους άρχισαν να αμφιβάλουν και να διερωτώνται ακόμα και για την ύπαρξη του θεσμού στο μέλλον, τουλάχιστον με τη μορφή, που ασκείται η συμβολαιογραφία σήμερα στις χώρες της ηπειρωτικής Ευρώπης, που ακολουθούν την παράδοση του βυζαντινορωμαϊκού και του γερμανικού δικαίου.

Επειδή πιστεύω ότι η σωστή πληροφόρηση αποτελεί τον καλύτερο σύμβουλο και ότι η αντιμετώπιση της κατάστασης απαιτεί την ενεργό συμμετοχή όλων μας, από την πρώτη στιγμή της δημοσίευσης της έκθεσης Monti έκανα τις ακόλουθες ενέργειες. Συγκάλεσα το Διοικητικό Συμβούλιο του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείων Αθηνών, Πειραιώς, Αιγαίου και Δωδεκανήσου στις 17 Φεβρουαρίου 2004 και τη Συντονιστική Επιτροπή Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος στις 27 Φεβρουαρίου 2004 για ενημέρωση και συζήτηση, αποστέλλοντας μαζί με τις ημερήσιες διατάξεις το κείμενο της έκθεσης Monti και το έγγραφο, το οποίο ο ίδιος είχα συντάξει και είχε αποσταλεί στις 13 Ιουνίου 2003 στην ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, με τις επίσημες θέσεις της Συντονιστικής Επιτροπής. Επίσης, με πρόσκληση που εστάλη σε όλους και συνοδευόταν από τα ίδια ανωτέρω έγ-

γραφα, συγκάλεσα και πραγματοποιήθηκε στις 16 Μαρτίου 2004 έκτακτη ενημερωτική Συνέλευση των μελών του Συμβολαιογραφικού Συλλόγου Εφετείων Αθηνών, Πειραιώς,

Αιγαίου και Δωδεκανήσου.

Επειδή η Συνέλευση αφορούσε μόνο τα μέλη του συγκεκριμένου Συμβολαιογραφικού Συλλόγου, προσήλθαν δε σ' αυτή περίπου πεντακόσιοι συνάδελφοι, οι οποίοι, λόγω του γνωστού κλίματος που επικρατεί συνήθως στις Συνελεύσεις, δεν ενημερώθηκαν όπως θα έπρεπε, πολλοί μάλιστα αποχώρησαν πριν τη λήξη της, νοιώθω την υποχρέωση, αλλά και την ευθύνη να επικοινωνήσω άμεσα με όλους τους συναδέλφους σε μία πρώτη προσπάθεια αντικειμενικής και ψυχραμής ανάλυσης της έκθεσης Monti κατά το μέρος που αφορά τους συμβολαιογράφους και το συμβολαιογραφικό θεσμό.

Η ανάλυση ακολουθεί, όπως είναι φυσικό, τη δομή της έκθεσης Monti, η οποία, εκτός από την αρχική περίληψη, περιλαμβάνει έξι τμήματα. Εξ αυτών το πρώτο είναι εισαγωγικό, το δεύτερο αναφέρεται στους λόγους, για τους οποίους κατά τη γνώμη της Επιτροπής απαιτείται ανάληψη δράσης στον τομέα του ανταγωνισμού για τις επαγγελματικές υπηρεσίες, το τρίτο περιγράφει τις ενέργειες της Επιτροπής στο συγκεκριμένο τομέα, το τέταρτο και κυριότερο ερευνά τις περιοριστικές ρυθμίσεις στα ελεύθερα επαγγέλματα από απόψεως πολιτικής ανταγωνισμού, το πέμπτο εξετάζει την ενδεχόμενη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών και το έκτο καθορίζει τα επόμενα βήματα που προτίθεται η Επιτροπή να κάνει για τον εκσυγχρονισμό στον συγκεκριμένο τομέα.

1. Περίληψη και Εισαγωγή

Όπως αναφέρεται στην περίληψη, που προηγείται, βασικός στόχος της έκθεσης είναι να παρουσιάσει τις απόψεις της Επιτροπής από πλευράς πολιτικής ανταγωνισμού σχετικά με τη σκοπιμότητα μιας τυχόν μεταρρύθμισης ή εκσυγχρονισμού συγκεκριμένων κανόνων, που διέπουν τα ελεύθερα επαγγέλματα.

*Νικόλαος Στασινόπουλος
Πρόεδρος της Συντονιστικής
Επιτροπής Συμβολαιογραφικών
Συλλόγων Ελλάδος
Πρόεδρος της Συνόδου των
Συμβολαιογραφικών της Ευρωπαϊκής
Ένωσης*

Στις 9 Φεβρουαρίου 2004 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μία έκθεση σχετικά με τον ανταγωνισμό στον τομέα των επαγγελματικών υπηρεσιών και ειδικότερα αυτών που παρέχουν οι δικηγόροι, οι συμβολαιογράφοι, οι λογιστές, οι αρχιτέκτονες, οι μηχανικοί και οι φαρμακοποιοί. Η έκθεση αυτή είναι γνωστή και ως έκθεση Monti, επειδή την ευθύνη της σύνταξής της είχε η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπό τον άμεσο έλεγχο και συντονισμό του αρμόδιου για θέματα ανταγωνισμού ιταλού Επιτρόπου Mario Monti.

Επίσης, όπως αναφέρεται στην εισαγωγή της έκθεσης, υπάρχει μία δυνητική σύγκρουση μεταξύ αφενός της ανάγκης διατήρησης ενός ορισμένου βαθμού ρύθμισης των ελεύθερων επαγγελματιών και αφετέρου των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης (παρ. 4).

Η πρώτη λοιπόν αρχική παρατήρηση είναι ότι δεν πρόκειται για μία προσπάθεια της Επιτροπής «να ανοίξουν» τα κλειστά επαγγέλματα, αλλά να εξετασθεί το κατά πόσον οι κανόνες που ρυθμίζουν την άσκηση κάθε επαγγέλματος είναι συμβατοί με τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ και αν χρειάζεται μεταρρύθμιση ή εκσυγχρονισμός ορισμένων από τους κανόνες αυτούς.

Η δεύτερη παρατήρηση είναι ότι η Επιτροπή, ενώ περιορίζεται στην παρούσα φάση στον έλεγχο των κανόνων, που ρυθμίζουν την άσκηση των προαναφερθέντων έξι συνολικά επαγγελμάτων, δέχεται ότι παρόμοια συμπεράσματα μπορούν να συναχθούν και για συγγενικά επαγγέλματα, στις περιπτώσεις που υφίστανται (παρ. 6), γεγονός το οποίο προαναγγέλλει την εφαρμογή των αποφάσεων που θα ληφθούν και στα συγγενικά με τα εξεταζόμενα επαγγέλματα, χωρίς να αποκλείονται νέες μελέτες για τα υπόλοιπα.

Η τρίτη παρατήρηση είναι ότι σε σχέση με τα έξι επαγγέλματα, τα οποία αρχικά μελέτησε η Επιτροπή, **οι συμβολαιογράφοι παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό**, που τους κάνει να ξεχωρίζουν από τα υπόλοιπα πέντε. Στην ουσία δεν ασκούν ένα ελεύθερο επάγγελμα, αλλά ένα δημόσιο λειτουργήμα κατ' εξουσιοδότηση του ίδιου του κράτους, το οποίο τους έχει εκχωρήσει μέρος της δημόσιας εξουσίας, με βάση την οποία, χρησιμοποιώντας και την σφραγίδα του κράτους, με την υπογραφή τους προσδίδουν στα έγγραφα, που συντάσσουν, τον χαρακτήρα της αυθεντικότητας, το κύρος δηλαδή του δημοσίου εγγράφου.

Η ιδιαιτερότητα αυτή και μόνο μπορεί να δικαιολογήσει την εξαίρεση των συμβολαιογράφων από την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ, δεδομένου ότι κάθε κράτος είναι το μόνο αρμόδιο για να ρυθμίζει τον τρόπο λειτουργίας ενός δημοσίου λειτουργήματος μέσα στα όρια της εθνικής του επικράτειας.

Τέλος, ένα σημείο της εισαγωγής της έκθεσης, το οποίο κατά τη γνώμη μου απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και χρειάζεται περαιτέρω μελέτη (παρ. 7), είναι οι μη εξεταζόμενες στο παρόν στάδιο, αλλά επαπειλούμενες

από την Επιτροπή συνέπειες, τις οποίες θα μπορούσε να έχει για τους συμβολαιογράφους και τη συμβολαιογραφία η δυνητική χρήση του άρθρου 86 ή μια ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 82 της Συνθήκης ΕΚ και του κανονισμού για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων.

2. Ανάγκη ανάληψης δράσης από την Επιτροπή στον τομέα των ελεύθερων επαγγελμάτων

Στο δεύτερο κεφάλαιο της έκθεσης παρουσιάζονται οι λόγοι για τους οποίους κατά τη γνώμη της Επιτροπής απαιτείται ανάληψη δράσης από πλευράς πολιτικής ανταγωνισμού στον τομέα των ελεύθερων επαγγελμάτων.

Η ανάγκη αυτή στηρίζεται αφενός στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας το 2000 και στο πρόγραμμα οικονομικών μεταρρυθμίσεων, που εγκρίθηκε στο Συμβούλιο αυτό, σύμφωνα με το οποίο στόχος είναι να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2010, η πιο ανταγωνιστική και δυναμική οικονομία του κόσμου, που στηρίζεται στη γνώση και αφετέρου στη σημασία και στο σημαντικό ρόλο, που μπορούν να διαδραματίσουν οι επαγγελματικές υπηρεσίες για την επίτευξη του στόχου αυτού και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας.

Μία σημαντική πτυχή του προγράμματος της Λισσαβόνας είναι η «Στρατηγική εσωτερικής αγοράς για τις υπηρεσίες», που σκοπό έχει τη δημιουργία μιας πλήρους εσωτερικής αγοράς για όλους τους φορείς παροχής υπηρεσιών (παρ. 9).

Στην προσπάθεια αυτή εντάσσονται δύο πρόσφατες πρωτοβουλίες της Επιτροπής. Η πρόταση οδηγίας για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, που εκδόθηκε το Μάρτιο του 2002 και βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο των συζητήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η πρόταση οδηγίας για τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, που δημοσιοποιήθηκε στις 13 Ιανουαρίου του 2004.

Στο τμήμα αυτό της έκθεσης θέλω να κάνω **τρεις παρατηρήσεις**, που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη συμβολαιογραφία.

Η πρώτη είναι ότι και στις δύο ανωτέρω προτάσεις οδηγιών υπάρχει ρητή αναφορά **ότι εξαιρούνται από την εφαρμογή τους οι δραστηριότητες, που άπτονται της άσκησης δημόσιας εξουσίας**. Επομένως οι κανόνες, που προβλέπονται στις δύο ανωτέρω προτάσεις οδηγιών, δεν αφορούν και δεν μπορεί να εφαρμοστούν στις καθαρά συμβολαιογραφικές δραστηριότητες.

Η δεύτερη είναι ότι στην περίπτωση του ανταγωνισμού στον τομέα των επαγγελματιών υπηρεσιών η Επιτροπή δεν ακολούθησε τον ίδιο δρόμο, της έκδοσης δηλαδή κανονισμού ή οδηγίας, αλλά προσπαθεί να συζητήσει κατ' αρχήν με τους επαγγελματικούς φορείς τα μέτρα, που πρέπει να ληφθούν. Η επιλογή της αυτή δεν είναι τυχαία, **γιατί ακριβώς η Επιτροπή δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλλει τις θέσεις της με απ' ευθείας νομοθετική ρύθμιση**. Η μόνη της δυνατότητα στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι να επικαλεστεί τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης των κρατών μελών να παραπέμψει τις υποθέσεις κατά περίπτωση στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η τρίτη αφορά στο αναγραφόμενο στην παράγραφο 14 ότι δηλαδή σε χώρες με χαμηλό επίπεδο ρύθμισης, υπάρχει αναλογικά υψηλότερος αριθμός ελεύθερων επαγγελματιών, που πραγματοποιούν σχετικά υψηλότερο συνολικό κύκλο εργασιών. **Το επιχείρημα αυτό δεν ισχύει όσον αφορά τις υπηρεσίες, που παρέχουν οι συμβολαιογράφοι**. Ο κύκλος εργασιών τους είναι δεδομένος, ανάλογα με τις αρμοδιότητες που τους έχουν εκχωρηθεί σε κάθε κράτος και εξαρτάται από άλλους παράγοντες, όπως η ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας γενικότερα ή επί μέρους κλάδων της, όπως η οικοδομική δραστηριότητα ειδικότερα και όχι από το συνολικό αριθμό των συμβολαιογράφων, με την έννοια ότι μεγαλύτερος αριθμός συμβολαιογράφων δεν σημαίνει μεγαλύτερο αριθμό συμβολαιογραφικών πράξεων.

3. Οι μέχρι σήμερα ενέργειες της Επιτροπής στον τομέα του ανταγωνισμού για τις επαγγελματικές υπηρεσίες

Η Επιτροπή προσπάθησε να μελετήσει την κατάσταση που επικρατεί στον τομέα του ανταγωνισμού για τις επαγγελματικές υπηρεσίες πριν προχωρήσει στη λήψη οποιουδήποτε μέτρου.

Στην αρχή ανέθεσε στο Ινστιτούτο Ανωτάτων Σπουδών της Βιέννης τη διεξαγωγή μιας ανεξάρτητης μελέτης για τις οικονομικές επιπτώσεις των ρυθμίσεων στον τομέα των ελεύθερων επαγγελμάτων στα διάφορα κράτη μέλη, η οποία παραδόθηκε στην Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2003 και δημοσιεύθηκε στο Διαδίκτυο τον Μάρτιο του 2003.

Στη συνέχεια οι υπηρεσίες της Επιτροπής έθεσαν στη δημοσιότητα πρόσκληση υποβολής παρατηρήσεων για τη ρύθμιση των ελεύθερων επαγγελμάτων και τις συνέπειές της, περιλήψη δε των σχεδόν διακοσίων

πενήντα απαντήσεων, που λήφθηκαν δημοσιεύθηκε στο Διαδίκτυο.

Η διαδικασία εκτίμησης της κατάστασης ολοκληρώθηκε με σύσκεψη, που πραγματοποιήθηκε στις 28 Οκτωβρίου στις Βρυξέλλες παρουσία και του αρμόδιου Επιτρόπου Mario Monti, στην οποία συμμετείχαν διακόσια εξήντα άτομα.

Το τέλος της προπαρασκευαστικής αυτής διαδικασίας σηματοδότησε η έκθεση της Επιτροπής, που εκδόθηκε στις 9 Φεβρουαρίου 2004.

Όλη την ανωτέρω διαδικασία παρακολουθούσε διαρκώς η Σύνοδος των Συμβολαιογραφικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CNUe) και παρενέβη ενεργά, όπου και όταν έκρινε αναγκαίο. Έτσι, αμέσως μετά τη δημοσίευση της έκθεσης του Ινστιτούτου Ανωτάτων Σπουδών της Βιέννης, απέστειλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιστολή, με την οποία υποστήριζε τις κοινές θέσεις της ευρωπαϊκής συμβολαιογραφίας σε σχέση με τα πορίσματα της έκθεσης.

Οι πρόεδροι των ευρωπαϊκών συμβολαιογραφικών αποφάσισαν ομόφωνα ότι σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης θα έπρεπε να υπάρξει μία και μόνο κοινή αντίδραση, κάθε δε συμβολαιογραφία επιφυλάχθηκε να αναλάβει πρωτοβουλίες σε εθνικό επίπεδο. Έτσι η ελληνική συμβολαιογραφία απέστειλε στις 13 Ιουνίου 2003 την προαναφερθείσα επιστολή στην Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, στην οποία εξήγησε τις θέσεις της.

Τέλος στη σύσκεψη της 28ης Οκτωβρίου 2003, που οργάνωσε η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού της Επιτροπής στις Βρυξέλλες, παρέστησαν και εκπροσώπησαν την Ευρωπαϊκή Συμβολαιογραφία, κατ' εξουσιοδότηση και ύστερα από ομόφωνη απόφαση των προέδρων όλων των Ευρωπαϊκών Συμβολαιογραφικών, ο πρόεδρος της ομάδας εργασίας της CNUe για τον ανταγωνισμό Αυστριακός Stephan Matyk, που έλαβε το λόγο και κατέθεσε σχετικό υπόμνημα και η διευθύντρια του γραφείου της CNUe στις Βρυξέλλες Clarisse Martin.

Στο τμήμα αυτό της έκθεσης στην παράγραφο 19 η Επιτροπή δέχεται ότι, κατά την διαδικασία της υποβολής παρατηρήσεων, αρκετά ενδιαφερόμενα μέρη έφεραν νέα στοιχεία στη συζήτηση, όπως τις διαφορετικές πολιτιστικές ευαισθησίες και την ανάγκη ενίσχυσης της θέσης των καταναλωτών.

4. Περιοριστικές ρυθμίσεις στα ελεύθερα επαγγέλματα από απόψεως πολιτικής ανταγωνισμού

Οι περιοριστικές ρυθμίσεις στα ελεύθερα

επαγγέλματα περιλαμβάνουν **περιορισμούς στην άδεια άσκησης του επαγγέλματος**, όπως απαιτήσεις για την είσοδο σε ένα επάγγελμα και αποκλειστικά δικαιώματα, καθώς και **κανόνες που διέπουν τη συμπεριφορά**, όπως ρυθμίσεις σχετικά με τις τιμές, περιορισμούς διαφήμισης και κανόνες σχετικά με τη διάρθρωση των επιχειρήσεων. Οι περιορισμοί αυτοί, σύμφωνα με την Επιτροπή, μπορεί να εξαλείφουν ή να περιορίζουν τον ανταγωνισμό μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών και, με τον τρόπο αυτό, να μειώνουν τα κίνητρα των ελεύθερων επαγγελματιών να εργάζονται κατά τρόπο αποδοτικό σε σχέση με το κόστος, να μειώνουν τις τιμές, να βελτιώνουν την ποιότητα ή να προσφέρουν καινοτόμες υπηρεσίες (παρ. 22).

Όμως η ίδια η Επιτροπή παραδέχεται ότι υπάρχουν **τρεις βασικοί λόγοι** για τους οποίους μπορεί να είναι απαραίτητος κάποιος βαθμός ρύθμισης των επαγγελματικών υπηρεσιών (παρ. 24).

Ο πρώτος λόγος βασίζεται στην έννοια της «ασυμμετρίας της πληροφόρησης» μεταξύ των πελατών και των παρόχων υπηρεσιών. Οι επαγγελματικές υπηρεσίες είναι αγαθά εμπιστοσύνης, η ποιότητα των οποίων δεν μπορεί να εκτιμηθεί εύκολα ούτε με προηγούμενη παρατήρηση ούτε σε ορισμένες αγορές με την κατανάλωση ή τη χρησιμοποίηση (παρ. 25).

Το δεύτερο επιχειρήμα στηρίζεται στην έννοια της «εξωτερικότητας». Σε ορισμένες αγορές, η παροχή μιας υπηρεσίας μπορεί να έχει επιπτώσεις όχι μόνο στον αγοραστή της υπηρεσίας, αλλά και σε τρίτους (παρ. 26).

Το τρίτο επιχειρήμα στηρίζεται στην έννοια των «δημόσιων αγαθών». Ορισμένες επαγγελματικές υπηρεσίες θεωρείται ότι παράγουν δημόσια αγαθά, τα οποία είναι επωφελή για το κοινωνικό σύνολο. Αν δεν υπάρχει οποιαδήποτε ρύθμιση, υπάρχει ο κίνδυνος ορισμένες αγορές επαγγελματικών υπηρεσιών να μην ανταποκρίνονται στις ποσοτικές και ποιοτικές απαιτήσεις προσφοράς αυτών των δημόσιων αγαθών (παρ. 27).

Και οι τρεις ανωτέρω βασικοί λόγοι, αλλά κυρίως ο τρίτος έχουν εφαρμογή στο συμβολαιογραφικό επάγγελμα και δικαιολογούν ο καθένας από μόνος του χωριστά την ανάγκη ρυθμίσεως των συμβολαιογραφικών υπηρεσιών.

Ο συμβολαιογράφος είναι κατ' εξοχήν πρόσωπο εμπιστοσύνης και η ποιότητα των υπηρεσιών του είναι δύσκολο να εκτιμηθεί από τους «πελάτες», γι' αυτήν όμως φρο-

ντίζει το κράτος, που τον διορίζει μετά από αυστηρό έλεγχο των προσόντων του και συνήθως μετά από διαγωνισμό, εξακολουθεί δε να τον ελέγχει καθ' όλη τη διάρκεια ασκήσεως των καθηκόντων του.

Κατά δεύτερο λόγο οι **εξωτερικές επιπτώσεις σε τρίτους είναι αυτές, που επιβάλλουν τη χρησιμοποίηση του συμβολαιογραφικού εγγράφου στις περισσότερες περιπτώσεις.** Έτσι, ενώ το ιδιωτικό έγγραφο παράγει τα αποτελέσματά του έναντι των μερών, που το υπέγραψαν, **ο νόμος απαιτεί την κατάρτιση συμβολαιογραφικού εγγράφου, ώστε μία δικαιοπραξία να παράγει αποτελέσματα έναντι των οποιωνδήποτε τρίτων.**

Τέλος, είναι αναμφισβήτητο ότι ο **συμβολαιογράφος παράγει ένα δημόσια αγαθό, που είναι το συμβολαιογραφικό έγγραφο, η αυθεντική πράξη με το κύρος του δημοσίου εγγράφου, με τις ιδιότητες της βεβαίας χρονολογίας, της πλήρους αποδεικτικής δύναμης και της εκτελεστότητας.**

Κατωτέρω εξετάζονται χωριστά κάθε μία κατηγορία περιορισμών που αφορούν στο λειτουργήμα του συμβολαιογράφου.

α) Καθορισμένες τιμές

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής οι προκαθορισμένες τιμές ή οι ελάχιστες τιμές αποτελούν τα κανονιστικά μέσα, που είναι πιθανόν να έχουν τις μεγαλύτερες αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό, διαβρώνοντας ή περιορίζοντας σοβαρά τα οφέλη που προσφέρουν στους καταναλωτές οι ανταγωνιστικές αγορές (παρ. 31).

Η Επιτροπή αναφέρει ότι η ρύθμιση των τιμών είναι απίθανο να εξασφαλίζει τιμές χαμηλότερες από εκείνες που αντιστοιχούν στα επίπεδα που εξασφαλίζει ο ελεύθερος ανταγωνισμός (παρ. 32), θεωρεί δε, ότι οι προκαθορισμένες τιμές δεν αποτελούν εγγύηση για την ποιότητα των υπηρεσιών και ότι υπάρχουν πολλοί άλλοι, λιγότερο περιοριστικοί μηχανισμοί, για τη διατήρηση της ποιότητας και την προστασία των καταναλωτών (παρ.33).

Επίσης θεωρεί, ότι είναι πιθανό οι μέγιστες τιμές να προστατεύουν τους καταναλωτές από την επιβολή υπερβολικών επιβαρύνσεων σε αγορές με υψηλούς φραγμούς εισόδου και έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού (παρ. 35).

Ειδικά για το επάγγελμα του συμβολαιογράφου δέχεται, ότι μπορεί να αποτελεί μία πιθανή εξαίρεση, όπου οι ρυθμίσεις σχετικά με τις τιμές συνδυάζονται με άλλους κανόνες, όπως ποσοτικούς περιορισμούς εισόδου και απαγόρευση διαφήμισης, οι

οποίοι περιορίζουν αισθητά τον ανταγωνισμό. Σύμφωνα με την Επιτροπή στην αγορά αυτή, οι κανονιστικές αρχές θα πρέπει να υιοθετήσουν μια πιο ολιστική προσέγγιση για την μεταρρύθμιση. Για παράδειγμα, η κατάργηση των ρυθμίσεων σχετικά με τις τιμές πρέπει ενδεχομένως να συνοδεύεται από άλλες μεταρρυθμίσεις για την προώθηση του ανταγωνισμού, όπως τη χαλάρωση των ποσοτικών περιορισμών εισόδου και διαφήμισης (παρ. 36).

Οι θέσεις αυτές της Επιτροπής είναι μεν συνεπείς με τις αρχές, που κατ' αρχήν πρέπει να διέπουν τον ανταγωνισμό σε ένα ελεύθερο επάγγελμα, δεν λαμβάνουν όμως υπόψη τις υπόλοιπες, πέραν των οικονομικών, πτυχές του προβλήματος, ειδικότερα δε όσον αφορά στους συμβολαιογράφους είναι λανθασμένες και υποδηλώνουν άγνοια των βασικών αρχών, που διέπουν την άσκηση και λειτουργία του συμβολαιογραφικού θεσμού στις χώρες με τη παράδοση του βυζαντινορωμαϊκού και γερμανικού δικαίου. Οι αμοιβές στις χώρες αυτές συνδυάζονται με τον ρυθμιζόμενο αριθμό των συμβολαιογράφων και τα αποκλειστικά δικαιώματα, όλα δε τα στοιχεία αυτά καθορίζονται από το ίδιο το κράτος με κριτήρια γενικού συμφέροντος.

Η απελευθέρωση των αμοιβών δεν μπορεί να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα της μείωσης των τιμών, αν δεν συνδυαστεί και με μέτρα κατάργησης ή χαλάρωσης των ποσοτικών περιορισμών εισόδου στο επάγγελμα. Όμως, η λογική αυτή συνέπεια της απελευθέρωσης των αμοιβών μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για την άσκηση του συμβολαιογραφικού λειτουργήματος και κινδυνεύει να τινάξει στον αέρα τη λειτουργία όλου του θεσμού.

Από την άλλη πλευρά, η απελευθέρωση των αμοιβών χωρίς κατάργηση ή χαλάρωση των ποσοτικών περιορισμών εισόδου στο επάγγελμα, κινδυνεύει να φέρει ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα. Ενδεχομένως να υπάρξουν μειώσεις στις αμοιβές των συμβάσεων με μεγάλο οικονομικό αντικείμενο, όμως στην πλειονότητα των δικαιοπραξιών οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου είναι πλέον ή βέβαιο ότι θα υπάρξουν σημαντικές αυξήσεις, όπως άλλωστε συνέβη στην Ολλανδία, μοναδική ευρωπαϊκή χώρα στην οποία καταργήθηκαν οι υποχρεωτικές αμοιβές, με συνέπεια τη σημαντική επιβάρυνση των μικρών καταναλωτών.

Το ισχύον σύστημα συμβολαιογραφικών αμοιβών, όπως καθορίζεται σε κάθε κράτος μέλος, συντελεί σε ένα συμφητισμό μεταξύ

των διαφόρων δικαιοπραξιών και συμβάσεων προς όφελος των μικρών καταναλωτών, χωρίς όμως να επιβαρύνει υπέρμετρα τους υπόλοιπους. Επίσης οι συμβολαιογραφικές αμοιβές, που υπολογίζονται σε ποσοστό επί της αξίας της σύμβασης, είναι απόλυτα δικαιολογημένες, γιατί αποσκοπούν να καλύψουν πέραν του κόστους παροχής της συγκεκριμένης υπηρεσίας και την προσωπική αστική ευθύνη του συμβολαιογράφου έναντι των συμβαλλομένων, σε περίπτωση που θα υπάρξει οποιοδήποτε πρόβλημα εγκυρότητας της δικαιοπραξίας.

β) Περιορισμοί διαφήμισης

Οι περιορισμοί διαφήμισης, σύμφωνα με την Επιτροπή, είναι ένας ακόμα παράγοντας που μειώνει τον ανταγωνισμό, καθιστώντας δυσχερέστερη την έρευνα των καταναλωτών για την ποιότητα και την τιμή που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες τους (παρ. 43), ενδέχεται δε να αυξάνουν τις αμοιβές των επαγγελματιών υπηρεσιών χωρίς να έχουν θετικά αποτελέσματα στην ποιότητα των υπηρεσιών αυτών (παρ. 45). Τα οποιαδήποτε επιχειρήματα για το επιτρεπτό ή μη της διαφήμισης έχουν πρακτική σημασία μόνον αν γίνει δεκτός ο ελεύθερος καθορισμός των τιμών. Επομένως, αν για τους συμβολαιογράφους αποφασιστεί ότι πρέπει να παραμείνει το ισχύον σύστημα των προκαθορισμένων αμοιβών, δεν υφίσταται κανένας λόγος να υπάρξει οποιαδήποτε αλλαγή στον τομέα των περιορισμών της διαφήμισης.

Στο συμβολαιογραφικό λειτουργήμα ανέκαθεν απαγορευόταν η ατομική διαφήμιση με εξαίρεση πολύ περιορισμένους συγκεκριμένους τρόπους, όπως επισκεπτήριες κάρτες, μικρές πινακίδες στην πόρτα του γραφείου, κλπ. Αντίθετα επιτρέπεται η συλλογική διαφήμιση μέσω των επαγγελματικών οργανώσεων των συμβολαιογράφων.

Η απαγόρευση της ατομικής διαφήμισης δικαιολογείται από τη φύση του επαγγέλματος του συμβολαιογράφου ως δημοσίου λειτουργήματος. Φαντάζεσθε για παράδειγμα ένα δικαστή να διαφημίζει τις δικαιοδοτικές του ικανότητες στις εφημερίδες, στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση; Επίσης η απαγόρευση αυτή επιβάλλεται από τα επαγγελματικά ήθη, που επικρατούν σε όλες τις χώρες, που γνωρίζουν το θεσμό του συμβολαιογράφου.

Η ενημέρωση των καταναλωτών μπορεί να γίνεται μέσω ανακοινώσεων των συλλογικών συμβολαιογραφικών οργάνων, **η ατομική δε διαφήμιση δεν έχει τίποτε περισσότερο να προσφέρει και μάλλον πλήττει τη**

σοβαρότητα του θεσμού.

γ) Περιορισμοί εισόδου και αποκλειστικές δραστηριότητες

Οι συμβολαιογράφοι σε όλη την Ευρώπη υπόκεινται σε περιορισμούς εισόδου στο επάγγελμα τόσο ποιοτικούς, όσο και ποσοτικούς, ενώ παράλληλα τους έχει απονεμηθεί από την πολιτεία η αποκλειστική άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτων και ειδικότερα η σύνταξη των αυθεντικών πράξεων.

Η Επιτροπή θεωρεί, ότι οι ποιοτικοί περιορισμοί εισόδου σε συνδυασμό με τα αποκλειστικά δικαιώματα εξασφαλίζουν ότι μόνο οι επαγγελματίες με τα κατάλληλα προσόντα και ικανότητες μπορούν να ασκήσουν ορισμένες δραστηριότητες, συμβάλλοντας σημαντικά στην εξασφάλιση της ποιότητας των επαγγελματικών υπηρεσιών (παρ. 49). Από την άλλη όμως πλευρά πιστεύει, ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να είναι υπερβολικά περιοριστικοί και ότι μία χαλάρωσή τους μπορεί να αποβεί επωφελής για τους καταναλωτές (παρ. 52).

Η πρώτη και η τρίτη αναφερόμενες από την Επιτροπή περιπτώσεις, της ενδεχόμενης δηλαδή μείωσης των απαιτήσεων εισόδου σε ένα επάγγελμα, όταν φαίνονται να είναι δυσανάλογες με την πολυπλοκότητα των επαγγελματικών δραστηριοτήτων (παρ. 53) και της ενδεχόμενης άρσης ορισμένων ειδικών δικαιωμάτων, όταν υπάρχουν λιγότερο περιοριστικοί μηχανισμοί για την εξασφάλιση της ποιότητας (παρ. 55), δεν φαίνεται να αφορούν τους συμβολαιογράφους. Στις περισσότερες περιπτώσεις μάλλον αύξηση των απαιτήσεων εισόδου χρειάζεται, ενώ από την φύση του συμβολαιογραφικού λειτουργήματος δεν μπορεί να υπάρχουν συμβολαιογράφοι, που θα είναι εγκεκριμένοι ή πιστοποιημένοι και άλλοι που δεν θα είναι.

Στη δεύτερη όμως περίπτωση, της ενδεχόμενης σκοπιμότητας περιορισμού των αποκλειστικών δραστηριοτήτων σε ορισμένα ελεύθερα επαγγέλματα, που κατέχουν, εκτός από τις βασικές δραστηριότητές τους, ειδικά δικαιώματα για την παροχή άλλων λιγότερο πολύπλοκων εργασιών, η Επιτροπή επικαλείται ως παράδειγμα τους δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους, που σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν το ειδικό δικαίωμα παροχής υπηρεσιών στον τομέα πράξεων μεταβίβασης και επικύρωσης διαθηκών και ειδικό δικαίωμα παροχής νομικών συμβουλών, θεωρώντας ότι σε τέτοιες περιπτώσεις μια ευρύτερη ομάδα παρόχων υπηρεσιών μπορεί να είναι σε θέση να επιτελέσει τις λιγότερο πολύπλοκες εργασίες

(παρ. 54).

Όμως στην έκθεση δεν αναφέρεται ποιες είναι στις συγκεκριμένες περιπτώσεις οι βασικές δραστηριότητες και ποιες είναι οι λιγότερο πολύπλοκες εργασίες, ούτε ποια μπορεί να είναι η ομάδα παρόχων υπηρεσιών που θα αναλάβει τις τελευταίες. Πέραν όμως από τις παρατηρήσεις αυτές θα πρέπει να εξετασθεί αν υπάρχει πράγματι ανάγκη επέκτασης αποκλειστικών αρμοδιοτήτων σε άλλους κλάδους ή ενδεχομένως μια παρόμοια λύση θα δημιουργούσε περισσότερα προβλήματα και θα περιέπλεκε την υπάρχουσα κατάσταση.

Επίσης, όσον αφορά τους ποσοτικούς περιορισμούς εισόδου με βάση δημογραφικά ή γεωγραφικά κριτήρια, ενώ η Επιτροπή φαίνεται να δέχεται για τους φαρμακοποιούς και τους συμβολαιογράφους ότι αποτρέπουν την απομάκρυνσή τους από αραιοκατοικημένες περιοχές (παρ. 57), θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον υπάρχουν λιγότερο περιοριστικοί τρόποι για την εξασφάλιση αυτού του αποτελέσματος και ότι σε κάθε περίπτωση οι περιορισμοί αυτοί δεν φαίνονται να δικαιολογούνται σε μη αραιοκατοικημένες περιοχές (παρ. 58).

Μια παρόμοια λύση, που θα διαιρούσε την εθνική επικράτεια, σε αραιοκατοικημένα και μη τμήματα με διαφορετικό καθεστώς το κάθε ένα, δεν θα ήταν ανεκτή, ούτε όμως και συνεπής με τους κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού. Αν γίνει δεκτή η ανάγκη ύπαρξης ορισμένων περιοριστικών ρυθμίσεων για ένα τμήμα του εθνικού εδάφους, τι εμποδίζει να γίνουν δεκτοί οι ίδιοι περιορισμοί για το σύνολο της εθνικής επικράτειας. Επειδή συνηθίζεται να λέγεται ότι για τους συμβολαιογράφους ισχύει ο κλειστός αριθμός (*numerus clausus*), πρέπει να τονιστεί ότι πρόκειται απλώς για «ρυθμισμένο αριθμό», γιατί ο αριθμός των συμβολαιογράφων δεν παραμένει αμετάβλητος, αλλά καθορίζεται κάθε φορά από το ίδιο το κράτος με διαφανή διαδικασία και με αντικειμενικά κριτήρια, που προβλέπονται στο νόμο.

Αν αφεθεί εντελώς ελεύθερος ο αριθμός των συμβολαιογράφων, είναι απολύτως βέβαιο ότι σε πολύ λίγο χρονικό διάστημα θα παρεισφρήσουν στο επάγγελμα τυχοδιωκτικά στοιχεία, τα οποία θα επιχειρήσουν να εκμεταλλευτούν την προνομιακή θέση, που επιφυλάσσει η έννομη τάξη στο συμβολαιογράφο και στη συμβολαιογραφική πράξη, με σκοπό να αποκομίσουν παράνομα οικονομικά οφέλη. Στην περίπτωση αυτή ακόμη και εν ενεργεία συμβολαιογράφοι, αν φθάσουν σε οικονομικό αδιέξοδο, κινδυνεύουν να

καταφύγουν σε ενέργειες, που σήμερα ούτε καν μπορούν να διανοηθούν.

Η καθαρά οικονομική θεώρηση δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο συμβολαιογραφικό λειτούργημα, γιατί παραβλέπει άλλους σημαντικούς παράγοντες. Ο συμβολαιογράφος είναι δημόσιος λειτουργός, ο οποίος ασκεί μία δημόσια υπηρεσία, την οποία το κράτος διαθέτει στους πολίτες του με σκοπό την παροχή νομικής ασφάλειας στις συναλλαγές. Η υπηρεσία αυτή πρέπει να παρέχεται σε όλη την έκταση της εθνικής επικράτειας, ακόμη και σε απομακρυσμένες ή απομονωμένες περιοχές, πράγμα το οποίο δεν μπορεί πάντοτε να εξασφαλίσει ο ελεύθερος ανταγωνισμός.

Ο συμβολαιογράφος δεν ενεργεί για το συμφέρον ενός των συμβαλλομένων, αλλά οφείλει να παραμένει αμερόληπτος και να επεξηγεί και στα δύο μέρη τις συνέπειες των πράξεων που υπογράφουν και τις υποχρεώσεις, που αντίστοιχα αναλαμβάνουν. Παράλληλα ενεργεί ως θεματοφύλακας του Νόμου, γιατί οφείλει να καταρτίσει τη συμβολαιογραφική πράξη προσαρμόζοντας τη βούληση των μερών στο ισχύον νομικό καθεστώς. Τέλος σειρά νομοθετικών διατάξεων του επιβάλλουν πρόσθετες υποχρεώσεις για έλεγχο πληθώρας γεγονότων, που αφορούν την τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων των συμβαλλομένων έναντι του δημοσίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, την τήρηση πολεοδομικών ή περιβαλλοντολογικών διατάξεων και πλήθος άλλων.

Η τήρηση όλων αυτών των υποχρεώσεων πρέπει να μπορεί να ελέγχεται κάθε στιγμή από το κράτος, το οποίο έχει εκχωρήσει μέρος της δημόσιας εξουσίας του στο συμβολαιογράφο.

Αν ληφθεί υπ' όψη ότι το κράτος είναι εκείνο, το οποίο, εκτός από τον αριθμό των συμβολαιογράφων, καθορίζει τις αμοιβές και τις αποκλειστικές αρμοδιότητές τους με βάση τις ανάγκες των συναλλαγών και το δημόσιο συμφέρον, μπορεί κανείς να αντιληφθεί ότι το υπάρχον σύστημα παρέχει όλες τις ασφαλιστικές δικλίδες, ώστε ο θεσμός του συμβολαιογράφου να λειτουργεί ως μία δημόσια υπηρεσία με γνώμονα το γενικό συμφέρον.

Εάν ο αριθμός των συμβολαιογράφων είναι ανεπαρκής για να καλύψει τις ανάγκες των συναλλαγών σε ένα κράτος ή σε κάποιο εδαφικό τμήμα του, τίποτα δεν εμποδίζει την αύξησή του. Εάν οι αποκλειστικές αρμοδιότητες είναι υπερβολικές τίποτα δεν εμποδίζει τον περιορισμό τους στις απολύ-

τως αναγκαίες για την σωστή λειτουργία του σκοπού, για τον οποίο θεσπίστηκαν. Τέλος, εάν οι αμοιβές είναι υπερβολικές, τίποτα δεν εμποδίζει τη μείωσή τους στο προσήκον μέτρο.

Όλοι οι κανόνες, που ρυθμίζουν την άσκηση του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος, τίθενται και ελέγχονται από το ίδιο το κράτος, το οποίο στη λήψη των αποφάσεών του δεν έχει ως γνώμονα το συμφέρον των συμβολαιογράφων, αλλά αυτό της προστασίας του θεσμού και το γενικότερο κοινωνικό συμφέρον.

Ειδικά στην Ελλάδα, οι ποιοτικές απαιτήσεις για την είσοδο νέων συμβολαιογράφων όχι μόνο δεν μπορούν να μειωθούν, αλλά αντίθετα απαιτείται να αυξηθούν, ώστε οι νέοι συνάδελφοι να μπορούν να αντεπεξέλθουν άμεσα με το διορισμό τους στην άσκηση των πολύπλοκων καθηκόντων τους. Επίσης όχι μόνο δεν κρίνεται σκόπιμος ο περιορισμός των αποκλειστικών αρμοδιοτήτων των συμβολαιογράφων, αλλά επιβάλλεται η καθιέρωση νέων αρμοδιοτήτων στους τομείς της μη αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, γιατί τα τελευταία χρόνια ο μεν αριθμός των συμβολαιογράφων αυξήθηκε δυσανάλογα, ενώ τους αφαιρέθηκαν αποκλειστικές αρμοδιότητες από το νόμο ή στην πράξη, όπως για παράδειγμα οι μεταβιβάσεις αυτοκινήτων, η σύνταξη διαμαρτυρικών, τα ενυπόθηκα δανειστικά συμβόλαια κλπ, με αποτέλεσμα να περιοριστεί δραστικά ο κύκλος των εργασιών τους.

δ) Κανόνες σχετικά με τη διάρθρωση των επιχειρήσεων

Οι κανόνες σχετικά με τη διάρθρωση των επιχειρήσεων μπορεί να περιορίζουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς των εταιριών παροχής επαγγελματικών υπηρεσιών, τις δυνατότητες συνεργασίας με άλλα επαγγέλματα και τις δυνατότητες ίδρυσης υποκαταστημάτων, σύναψης συμφωνιών δικαιοχρήσης ή δημιουργίας αλυσίδων (παρ. 59). Κατά την Επιτροπή, μολονότι οι κανόνες αυτοί φαίνονται δικαιολογημένοι, στις αγορές όπου υπάρχει σημαντική ανάγκη προστασίας της ανεξαρτησίας και της προσωπικής ευθύνης των ελεύθερων επαγγελματιών, θα μπορούσαν σε ορισμένες περιπτώσεις να αντικατασταθούν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει με λιγότερο περιοριστικούς κανόνες. (παρ. 64). Επίσης, κατά την Επιτροπή οι κανόνες για τη διάρθρωση των επιχειρήσεων φαίνονται να είναι λιγότερο δικαιολογημένοι στις περιπτώσεις, που περιορίζουν τις δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των μελών του ίδιου επαγγέλματος (παρ. 62).

Ειδικά για τους συμβολαιογράφους, η ύπαρξή τους στα κράτη μέλη νομοθεσία δεν παρουσιάζει προβλήματα όσον αφορά στη διάρθρωση των γραφείων τους. Ο συμβολαιογράφος είναι δημόσιος λειτουργός, διορισμένος σε συγκεκριμένη έδρα και με συγκεκριμένη περιφέρεια εντός της οποίας μπορεί να ασκεί τα καθήκοντά του. Εκτός της περιφέρειας, που είναι διορισμένος, είναι φυσικό να μην μπορεί να ιδρύσει υποκαταστήματα ή να συνάψει συμφωνίες ιδιοχρησίας ή δημιουργίας αλυσίδων, αλλά και εντός της περιφέρειάς του απαγορεύεται συνήθως και όχι αδικαιολόγητα η άσκηση παρόμοιων πρακτικών, που είναι αντίθετες στο δημόσιο χαρακτήρα του συμβολαιογραφικού λειτουργήματος. Για τον ίδιο ακριβώς λόγο απαγορεύεται συνήθως και ο συνεταιρισμός με μέλη άλλων ελεύθερων επαγγελματιών.

Αντιθέτως ο συνεταιρισμός μεταξύ συμβολαιογράφων με τη δημιουργία προσωπικών εταιριών είναι σχεδόν παντού δυνατός και συντελεί στην παροχή υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών.

5. Ενδεχόμενη εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ

Στο πέμπτο τμήμα της έκθεσης Monti εξετάζεται η δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ. Το ζήτημα αυτό είναι κεφαλαιώδους σημασίας ειδικώς για τους συμβολαιογράφους, γιατί αυτή καθαυτή η ρύθμιση της άσκησης του συμβολαιογραφικού επαγγέλματος ως δημόσιου λειτουργήματος ανήκει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών και οι κοινοτικές αρχές μπορούν ενδεχομένως να κρίνουν μόνον αν ο τρόπος, με τον οποίο το συμβολαιογραφικό λειτουργήμα ασκείται σε κάθε κράτος, αντίκειται στις διατάξεις της Συνθήκης, που αναφέρονται στον ανταγωνισμό.

Κατά την έκθεση, θα πρέπει να διακρίνουμε την περίπτωση κατά την οποία οι αντιανταγωνιστικοί κανόνες και ρυθμίσεις έχουν θεσπιστεί από τις επαγγελματικές ενώσεις, από την περίπτωση κατά την οποία περιλαμβάνονται σε νομοθετικές ή κανονιστικές ρυθμίσεις, που έχουν εκδοθεί από δημόσιες αρχές.

α) Ευθύνη των ελεύθερων επαγγελματιών

Στην περίπτωση που οι αντιανταγωνιστικοί κανόνες και ρυθμίσεις έχουν θεσπιστεί από τις επαγγελματικές ενώσεις, η Επιτροπή επικαλείται την εφαρμογή των άρθρων 81 παρ. 1 και 82 της Συνθήκης ΕΚ και τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Για την εφαρμογή των

διατάξεων αυτών απαιτείται να συντρέχουν σωρευτικά κάποιες προϋποθέσεις, που προκύπτουν από το ίδιο το κείμενο των διατάξεων της Συνθήκης ή έχουν γίνει δεκτές από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Δεν θα εξεταστούν εδώ όλες οι προϋποθέσεις εφαρμογής των άρθρων αυτών, αλλά αυτές που ενδιαφέρουν άμεσα τη συμβολαιογραφία.

Πρώτη βασική προϋπόθεση εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 81 και 82 είναι η ύπαρξη επιχείρησης. Η έννοια της επιχείρησης δίδεται από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (βλέπε παρ. 66-68 της έκθεσης), το οποίο έχει κρίνει ότι και ο δικηγόρος ασκεί επιχείρηση κατά την έννοια των προαναφερθεισών διατάξεων (βλ. τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Leger αρ. 49-50 στην υπόθεση *Arguino*, ο οποίος αναφέρει ότι: «η αποστολή δημόσιας υπηρεσίας με την οποία έχει επιφορτιστεί ο δικηγόρος δεν έχει ως αποτέλεσμα ο φορέας αυτός να εκφεύγει του τομέα του δικαίου του ανταγωνισμού»).

Εν όψει της ανωτέρω νομολογίας για τους δικηγόρους, υπάρχει πιθανότητα να θεωρηθεί ότι και ο συμβολαιογράφος ασκεί επιχείρηση, δεδομένου ότι, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τον διέπει, ασκεί μία οικονομική δραστηριότητα, η οποία συνίσταται στην προσφορά υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά έναντι αμοιβής. Άλλωστε, κατά το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μια δεδομένη οντότητα, η οποία ασκεί εν μέρει δημόσια εξουσία και εν μέρει οικονομική δραστηριότητα, υπόκειται στους κανόνες ανταγωνισμού στο μέτρο που ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Αυτό όμως πρακτικά δεν οδηγεί από μόνο του στην εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ΕΚ, εφόσον δεν συντρέχουν και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις, που προβλέπονται στα άρθρα αυτά.

Η δεύτερη βασική προϋπόθεση εφαρμογής των διατάξεων των άρθρων 81 και 82 είναι η ύπαρξη απόφασης ένωσης επιχειρήσεων. Τέτοια απόφαση υπάρχει, όταν ένας επαγγελματικός φορέας θεσπίζει μια ρύθμιση, που αφορά τη συμπεριφορά των μελών του (παρ. 69), όχι όμως και όταν οι ρυθμίσεις θεσπίζονται από το ίδιο το κράτος με γνώμονα το γενικό συμφέρον. Κατά την Επιτροπή δεν εμπίπτουν επίσης στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81 οι περιορισμοί, οι οποίοι, μολονότι έχουν εκδοθεί από τους επαγγελματικούς φορείς, αποτελούν καθαρά δεοντολογικούς κανόνες (παρ. 72).

Στις περισσότερες συμβολαιογραφίες της

Ευρωπαϊκής Ένωσης οι περιοριστικές του ανταγωνισμού ρυθμίσεις εκδίδονται από το ίδιο το κράτος και όχι από τους επαγγελματικούς φορείς. Όμως και οι ρυθμίσεις, που εκδίδονται από τους επαγγελματικούς φορείς και περιορίζουν τον ανταγωνισμό, δεν αντίκεινται κατ' ανάγκη στο άρθρο 81 παρ. 1, όπως έκρινε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση *Wouters*, όταν αυτές είναι αναγκαίες για την προσήκουσα άσκηση του οικείου επαγγέλματος, όπως είναι οργανωμένο στο οικείο κράτος μέλος. Σύμφωνα με την έκθεση Monti το Δικαστήριο κατέληξε στο ανωτέρω συμπέρασμα, αφού έλαβε υπ' όψη τους κατωτέρω παράγοντες:

1) Το γενικό πλαίσιο στο οποίο ελήφθη η απόφαση και τους στόχους της, που συνδέονται εν προκειμένω με την αναγκαιότητα θέσπισης κανόνων περί οργανώσεως, προσόντων, δεοντολογίας, ελέγχου και ευθύνης, οι οποίοι παρέχουν την απαραίτητη εγγύηση ακεραιότητας και πείρας στους τελικούς αποδέκτες των επαγγελματικών υπηρεσιών και στην εκπλήρωση του συγκεκριμένου στόχου γενικού συμφέροντος.

2) Το εάν τα περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα είναι συνυφασμένα με την επίδιωξη των εν λόγω στόχων και αν συνεπώς είναι απαραίτητα προκειμένου να εξασφαλιστεί η προσήκουσα άσκηση του επαγγέλματος.

3) Τα περιοριστικά του ανταγωνισμού αποτελέσματα δεν υπερβαίνουν αυτό που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της προσήκουσας άσκησης του επαγγέλματος (δοκιμή αναλογικότητας).

Στο σημείο αυτό ακριβώς της απόφασης *Wouters* στηρίζεται η θέση της Επιτροπής, που αναφέρεται κατωτέρω στο τμήμα 6, δηλαδή ότι πρέπει να επανεξεταστούν οι υφιστάμενοι περιορισμοί και ρυθμίσεις και να ελεγχθεί, αν είναι αναγκαίοι για λόγους δημοσίου συμφέροντος, αν είναι δικαιολογημένοι και αν είναι αναλογικοί.

Επομένως και στα κράτη μέλη, στα οποία οι εθνικοί συμβολαιογραφικοί φορείς έχουν προβεί στην έκδοση ρυθμίσεων περιοριστικών του ανταγωνισμού, αυτές δεν είναι κατ' ανάγκη αντίθετες στο άρθρο 81 παρ. 1, αλλά θα πρέπει να εξεταστεί μήπως δικαιολογούνται από την εξαίρεση *Wouters*.

Για την Ελλάδα βέβαια, δεν μπορεί να τεθεί θέμα απ' ευθείας εφαρμογής στους συμβολαιογράφους των διατάξεων του άρθρου 81 παρ. 1 της Συνθήκης ΕΚ, δεδομένου ότι ούτε οι Συμβολαιογραφικοί Σύλλογοι, ούτε η Συντονιστική Επιτροπή έχουν αρμοδιότητα

να εκδίδουν ρυθμίσεις, που περιορίζουν τον ανταγωνισμό.

Ανεξάρτητα από τα ανωτέρω επιχειρήματα, δύο άλλα σημεία, που πρέπει να τύχουν περαιτέρω προσοχής και μελέτης από την Ευρωπαϊκή Συμβολαιογραφία είναι: α) η δυνατότητα εφαρμογής της εξαίρεσης του άρθρου 81 παρ. 3, όταν πληρούνται οι όροι που προβλέπονται σ' αυτό (βλέπε παρ. 80) και β) η δυνατότητα να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 86 παρ. 2 της Συνθήκης ΕΚ η αποστολή δημόσιας εξουσίας, με την οποία έχει επιφορτιστεί ο συμβολαιογράφος (βλέπε και προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Leger αρ. 49 στην υπόθεση Arduino).

β) Ευθύνη των κρατών μελών

Τα πράγματα διαφέρουν σημαντικά, όταν οι αντιανταγωνιστικοί κανόνες και ρυθμίσεις περιλαμβάνονται σε νομοθετικές ή κανονιστικές ρυθμίσεις, που έχουν εκδοθεί από δημόσιες αρχές.

Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή επικαλείται από τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων την παρ. 34 στην απόφαση Arduino, σύμφωνα με την οποία το άρθρο 81 σε συνδυασμό με το άρθρο 10 παρ. 2 και το άρθρο 3 παρ. 1 στοιχείο ζ) της Συνθήκης «επιβάλλει στα κράτη μέλη να μην θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ μέτρα, έστω και νομοθετικής ή κανονιστικής φύσεως, δυνάμενα να εξουδετερώσουν την πρακτική αποτελεσματικότητα των εφαρμοστέων επί επιχειρήσεων κανόνων ανταγωνισμού» (παρ. 84).

Όμως το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο διατακτικό της ίδιας απόφασης Arduino έκρινε ότι «Τα άρθρα 5 και 85 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρα 10 ΕΚ και 81 ΕΚ) δεν εμποδίζουν ένα κράτος μέλος να θεσπίσει νομοθετικό ή κανονιστικό μέτρο με το οποίο εγκρίνει, βάσει σχεδίου που κατάρτισε ο επαγγελματικός σύλλογος δικηγόρων, πίνακα καθορίζοντα τα κατώτατα και τα ανώτατα όρια για τις αμοιβές των μελών του επαγγέλματος, όταν το κρατικό αυτό μέτρο λαμβάνεται στα πλαίσια διαδικασίας παρόμοιας με εκείνη που προβλέπει το βασικό νομοθετικό διάταγμα 157, της 27ης Νοεμβρίου 1933, όπως τροποποιήθηκε.»

Η παράγραφος 43 της απόφασης αποσαφηνίζει την έννοια του ανωτέρω διατακτικού, αναφέροντας ότι με τις προϋποθέσεις, που ορίζει η συγκεκριμένη ιταλική νομοθεσία, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το ιταλικό Δημόσιο ανέθεσε σε ιδιώτες επιχειρηματίες την ευθύνη λήψεως αποφάσεων περί παρεμβάσεων σε οικονομικά θέματα, πράγμα που θα είχε ως συνέπεια να αφαιρεθεί από την

επίδικη στην κυρία δίκη κανονιστική ρύθμιση τον κρατικό της χαρακτήρα.

Η ίδια η Επιτροπή δέχεται στην έκθεσή της (παρ. 87) ότι δυνάμει των προαναφερθεισών διατάξεων της Συνθήκης θα μπορούσε να αμφισβητηθεί η νομιμότητα των ακολουθών πρακτικών:

- «αυτόματες εγκρίσεις», όπως είναι οι απλές επικυρώσεις και οι σιωπηρές εγκρίσεις, που χορηγούνται χωρίς ελέγχους και ασφαλιστικές δικλίδες,

- πρακτικές, βάσει των οποίων οι αρχές ενός κράτους μέλους δύνανται μόνον είτε να απορρίψουν, είτε να εγκρίνουν τις προτάσεις των επαγγελματικών οργανώσεων, χωρίς να έχουν την ευχέρεια να τροποποιούν το περιεχόμενό τους.

Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει, ότι δεν είναι αντίθετες στις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ οι νομοθετικές ή οι κανονιστικές ρυθμίσεις, που εκδίδονται από δημόσιες αρχές, ακόμη και αν περιορίζουν τον ανταγωνισμό, όπως στην περίπτωση καθορισμού κατωτέρων και ανωτέρων αμοιβών για την παροχή μιας επαγγελματικής υπηρεσίας. Κατά την ίδια την Επιτροπή (βλέπε την περιληψη, που προηγείται της έκθεσης Monti), πρόβλημα μπορεί να δημιουργηθεί μόνο στην περίπτωση, που ένα κράτος παραχωρεί την εξουσία χάραξης πολιτικής που διαθέτει σε μία επαγγελματική ένωση χωρίς επαρκή εγγύα, δηλαδή χωρίς να προσδιορίζει με σαφήνεια τους στόχους δημοσίου συμφέροντος που πρέπει να τηρηθούν, χωρίς να διατηρεί το δικαίωμα της τελικής απόφασης και χωρίς να ασκεί τον έλεγχο της εφαρμογής.

Επομένως για τους συμβολαιογράφους στην Ελλάδα δεν μπορεί να τεθεί θέμα εφαρμογής ούτε εμμέσως του άρθρου 81 παρ. 1, σε συνδυασμό δηλαδή με τα άρθρα 3 και 10 της Συνθήκης, δεδομένου ότι όλες οι νομοθετικές και κανονιστικές ρυθμίσεις, οι οποίες κατά την Επιτροπή θεωρούνται ότι περιορίζουν τον ανταγωνισμό, έχουν εκδοθεί και εκδίδονται από δημόσιες αρχές, οι οποίες κατά τη λήψη των αποφάσεών τους λαμβάνουν ως γνώμονα το γενικό και μόνο συμφέρον.

Στο τμήμα αυτό της έκθεσης η Επιτροπή τονίζει ότι ο έλεγχος της τήρησης της αρχής της αναλογικότητας θα ήταν χρήσιμος για να εκτιμηθεί σε ποιο βαθμό οι αντιανταγωνιστικές επαγγελματικές ρυθμίσεις εξυπηρετούν πράγματι το γενικό συμφέρον. Μάλιστα αναφέρει ότι θα ήταν χρήσιμο να υπάρχει ένας σαφώς διατυπωμένος στόχος για κάθε ρύθμιση και μια επεξήγηση των λό-

γων για τους οποίους το κανονιστικό μέτρο που επιλέγεται αποτελεί το λιγότερο περιοριστικό μηχανισμό για την ουσιαστική επίτευξη του στόχου αυτού (παρ. 88).

Ο έλεγχος αυτός αναλογικότητας, κατά τη γνώμη μου, μπορεί να είναι δικαιολογημένος και ενδεχομένως να επιβάλλεται για τις ρυθμίσεις, που αναφέρονται στην άσκηση ενός οποιουδήποτε ελεύθερου επαγγέλματος, όμως παρέλκει στην άσκηση μιας δημόσιας υπηρεσίας, όπου εξυπακούεται ότι κάθε κράτος λαμβάνει όλα τα ενδεικνυόμενα κατά την κρίση του μέτρα για την προάσπιση του γενικού συμφέροντος.

6. Τα επόμενα βήματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Στο έκτο και τελευταίο τμήμα της έκθεσης η Επιτροπή προσδιορίζει τις επόμενες κινήσεις της, προκειμένου να επανεξεταστούν οι κανονιστικοί εκείνοι περιορισμοί, που προκαλούν την μεγαλύτερη ζημία στον ανταγωνισμό, ώστε να καταργηθούν ή να αντικατασταθούν όσοι δεν δικαιολογούνται αντικειμενικά από λιγότερο περιοριστικούς κανόνες. Στην ουσία ξεκινά ένα διάλογο με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς (κανονιστικές αρχές, αρχές ανταγωνισμού, επαγγελματικές οργανώσεις, οργανώσεις καταναλωτών), ελπίζοντας ότι ο καλύτερος τρόπος για την επίτευξη μιας αλλαγής σε συνολικό επίπεδο θα ήταν με εθελοντικές ενέργειες των αρμόδιων φορέων.

Η Επιτροπή καλεί τις ρυθμιστικές αρχές των κρατών μελών και τους επαγγελματικούς φορείς να επανεξετάσουν τη νομοθεσία ή τις ρυθμίσεις που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους. Η επανεξέταση αυτή, σύμφωνα με τα κριτήρια που έθεσε η απόφαση Wouters, θα περιλαμβάνει έλεγχο της αναλογικότητας των υφισταμένων περιορισμών και ρυθμίσεων,

- εάν δηλαδή επιδιώκουν ένα σαφώς διατυπωμένο και θεμιτό στόχο δημοσίου συμφέροντος,

- εάν είναι απαραίτητοι για την επίτευξη του στόχου αυτού και

- εάν υπάρχουν άλλα λιγότερο περιοριστικά μέσα για την επίτευξη του αποτελέσματος αυτού.

Επίσης η Επιτροπή προτείνει να συζητηθούν το 2004 με τις ευρωπαϊκές οργανώσεις των επαγγελματικών φορέων οι απόψεις τους σχετικά με την αποστολή γενικού συμφέροντος των τομέων που εκπροσωπούν και ο τρόπος που θα μπορούσε να επιτελεστεί με μηχανισμούς που προωθούν περισσότερο τον ανταγωνισμό, έχει δε ήδη

αποστειλεί σχετικές προσκλήσεις για κατ' ιδίαν συναντήσεις.

Τέλος η Επιτροπή αναφέρει, ότι θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί τις απόψεις των καταναλωτών σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτού του είδους των ρυθμίσεων.

Η ανωτέρω διαδικασία εξέτασης θα επεκταθεί και στις δέκα χώρες που θα προσχωρήσουν στην Ένωση το Μάιο του 2004. Από τον ίδιο μήνα, μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003, οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού και τα εθνικά δικαστήρια θα κληθούν να παίξουν ενεργότερο ρόλο στην αξιολόγηση της νομιμότητας των κανόνων και των ρυθμίσεων, που διέπουν τα διάφορα επαγγέλματα.

Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο και την εφαρμογή των διατάξεων περί ανταγωνισμού της Συνθήκης, θα υποβάλλει δε το 2005 έκθεση σχετικά με την πρόοδο, που θα έχει σημειωθεί για την κατάργηση των περιορισμών, που προσδιορίστηκαν ανωτέρω ή για την αποδειχθείσα αναγκαιότητα των κανόνων αυτών, απειλώντας σε περίπτωση μη συμμόρφωσης την εφαρμογή διαδικασιών παράβασης.

Ιδιαίτερης προσοχής, στο τμήμα αυτό της έκθεσης, χρήζει το αναφερόμενο στην παρ. 103, ότι, **θα ζητηθεί από τις κανονιστικές αρχές να κοινοποιούν στην Επιτροπή οποιαδήποτε ρητή αιτιολόγηση των περιοριστικών κανόνων, που θα επιθυμούσαν να διατηρήσουν.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας θα ήθελα να εκφράσω μερικές προσωπικές απόψεις για την έκθεση Monti και να αναφερθώ στις ενέργειες, που πρόκειται να γίνουν σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.

Η έκθεση Monti αποτελεί τη μεγαλύτερη ίσως πρόκληση, που αντιμετώπισε ποτέ η σύγχρονη συμβολαιογραφία, γιατί καλείται να επανεξετάσει, να επαναβεβαιώσει και ενδεχομένως να επαναπροσδιορίσει όλα εκείνα τα στοιχεία, που αποτελούν τις θεμελιώδεις αρχές ή βάσεις της λεγόμενης λατινικής συμβολαιογραφίας. Πιστεύω όμως, ότι οι βάσεις αυτές είναι τόσο στέρεες, ώστε μετά την επανεξέταση απλώς θα επαναβεβαιωθούν και δεν θα χρειαστεί να τροποποιηθούν.

Η έκθεση Monti παρουσιάζει σημαντικά κενά, γιατί βασίζεται αποκλειστικά σε οικονομικά κριτήρια και παραβλέπει πλήθος άλλων παραγόντων. Ειδικότερα, όταν αναφέρεται στους συμβολαιογράφους, **δεν λαμβάνει υπόψη το δημόσιο χαρακτήρα του**

συμβολαιογραφικού λειτουργήματος και το γεγονός ότι η συμβολαιογραφία λατινικού τύπου αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της οργάνωσης της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη, που την εφαρμόζουν. Επίσης θεωρεί δεδομένο ότι και οι συμβολαιογράφοι υπόκεινται στις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΚ, ενώ η νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μας οδηγεί σε αντίθετα συμπεράσματα.

Τα επιχειρήματα της συμβολαιογραφίας έναντι των θέσεων της έκθεσης Monti δεν εξαντλούνται σε όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω. Υπάρχει πληθώρα επίσημων κειμένων με θέσεις που στηρίζουν τα επιχειρήματά μας σε οδηγίες, σε κανονισμούς, στη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, σε ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αλλά και σε έγγραφα της ίδιας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. **Όλα αυτά τα κείμενα μελετώνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και επιφυλάσσομαι να τα παρουσιάσω και να τα σχολιάσω στο προσεχές μέλλον.**

Προσωπικά είμαι αισιόδοξος για την έκβαση των συζητήσεων, γιατί **πιστεύω στη δύναμη και στις αξίες της συμβολαιογραφίας και στο σημαντικό ρόλο, που καλείται και μπορεί να διαδραματίσει σε ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό κράτος δικαίου, προλαμβάνοντας δίκες, διενέξεις και διαφορές, προστατεύοντας τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών και τα συμφέροντα των καταναλωτών, συμβάλλοντας στην καταπολέμηση του βρώμικου χρήματος και βοηθώντας το κράτος στην προστασία δημοσιονομικών και άλλων γενικών συμφερόντων.**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απέστειλε στις 3 Μαρτίου 2004 στη Σύνοδο των Συμβολαιογραφιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CNUe), της οποίας έχω την τιμή να προεδρεύω αυτό το έτος, επιστολή με την οποία την προσκαλεί σε διμερή συνάντηση με την ομάδα των ελεύθερων επαγγελματιών της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, για να συζητηθούν οι κανόνες που διέπουν το επάγγελμά μας. Σε συνεννόηση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές συμβολαιογραφίες ζητήθηκε η συνάντηση αυτή να πραγματοποιηθεί τέλος Μαΐου, ώστε να δοθεί χρόνος για τη διατύπωση των κοινών θέσεων, που θα υποστηρίξει η CNUe. Ήδη στις 30 Μαρτίου, παρουσία μου, συνεδρίασε η ομάδα εργασίας, που έχει συσταθεί από την CNUe για να μελετήσει τα θέματα του ανταγωνισμού και της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών. Κατόπιν προτάσεώς μου αποφασίστηκε η σύνταξη ενός κειμένου, που θα εκφράζει τις κοινές θέσεις της

CNUe για να αποσταλεί στις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, καθώς και ενός κειμένου εσωτερικής χρήσης, το οποίο θα συγκεντρώνει όλα τα επιχειρήματα, που μπορούμε να επικαλεστούμε για να αντικρούσουμε τις θέσεις των υπέρμαχων του ανταγωνισμού τόσο στη συνάντηση με τους εκπροσώπους της Επιτροπής στις Βρυξέλλες, όσο και στις κατ' ιδίαν συναντήσεις με την εθνικές αρχές.

Στις 19 Απριλίου 2004 το θέμα συζητήθηκε στο Εκτελεστικό Συμβούλιο της CNUe, οι τελικές όμως αποφάσεις θα ληφθούν στη Γενική Συνέλευση, που θα συνεδριάσει για πρώτη φορά με τη συμμετοχή των δέκα παλαιών και των εννέα νέων συμβολαιογραφικών μελών της στην Αθήνα στις 13 με 15 Μαΐου τρέχοντος έτους. Στη συνεδρίαση αυτή θα εγκριθεί το κείμενο, το οποίο θα αποσταλεί στην Επιτροπή, θα αποφασιστούν οι κοινές θέσεις, οι οποίες θα υποστηριχθούν και θα συγκροτηθεί η αντιπροσωπεία, η οποία θα συζητήσει με τους εκπροσώπους της Επιτροπής.

Σύμφωνα με όσα προβλέπει η έκθεση Monti παρόμοιες συναντήσεις θα γίνουν και σε εθνικό επίπεδο τόσο με τις αρμόδιες κανονιστικές αρχές του Υπουργείου Δικαιοσύνης, όσο και με την ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού, καμία όμως από αυτές δεν έχει προγραμματιστεί ακόμη. Ήδη από τις 13 Ιουνίου 2003 έχει αποσταλεί, όπως ήδη αναφέρθηκε, στην ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού το έγγραφο με τις επίσημες θέσεις της Συντονιστικής Επιτροπής. Τις θέσεις αυτές, στις οποίες εμμένουμε, θα συμπληρώσουμε άμεσα με πρόσθετα επιχειρήματα.

Τελειώνοντας θα ήθελα να επισημάνω ότι η συμβολαιογραφία είναι το μόνο από τα έξι εξεταζόμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή επαγγέλματα, η οποία έχει κοινές θέσεις και απόψεις σε όλα σχεδόν τα κρίσιμα προβλήματα, που θίγει η έκθεση Monti τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο και αυτό αποτελεί τη μεγάλη της δύναμη. Σας καλώ λοιπόν όλους, πέραν από τις οποιεσδήποτε συνδικαλιστικές ή προσωπικές αντιπαραθέσεις, να αγωνιστούμε μαζί για να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τα προβλήματα και τις προκλήσεις, που πηγάζουν από την έκθεση Monti.



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Αθήνα, 13 Ιουνίου 2003
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αρ. πρωτ. 20
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
ΕΛΛΑΔΟΣ

Προς την:
 Επιτροπή Ανταγωνισμού
 Κύριο Υπουργείου Ανάπτυξης
 Γενική Γραμματεία Εμπορίου
 Πλατεία Κάνιγγος, Αθήνα

Κοινοποίηση:
 Υπουργείο Οικονομίας και
 Οικονομικών
 Γεν. Δ/ση Οικονομικής Πολιτικής
 Πλατ. Συντάγματος, Αθήνα 10180

Υπουργείο Δικαιοσύνης
 Τμήμα Συμβολαιογράφων
 Λεωφ. Μεσογείων 96, Αθήνα 1527

ΘΕΜΑ: Πολιτική ανταγωνισμού και Ελευθέρια Επαγγέλματα

Σχετικά με το υπ' αριθμόν 1511/24-4-2003 έγγραφο σας, που αναφέρεται στο από 27 Μαρτίου 2003 έγγραφο εργασίας της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις ρυθμίσεις στα ελευθέρια επαγγέλματα και τις συνέπειες τους και το σχετικό ερωτηματολόγιο, έχουμε την τιμή να σας γνωρίσουμε τα ακόλουθα:

Η χωρίς διάκριση κατάταξη των συμβολαιογράφων στα ελευθέρια επαγγέλματα και η εφαρμογή επομένως επ' αυτών των αρχών του ελεύθερου ανταγωνισμού, είναι κατά την γνώμη μας λανθασμένη και επικίνδυνη. Βασίζεται στη γενική εντύπωση ότι ο συμβολαιογράφος είναι ελεύθερος επαγγελματίας, γιατί επιλέγεται ελεύθερα από τους πολίτες και αμείβεται από αυτούς για τις υπηρεσίες, που τους παρέχει, παραγνωρίζει όμως τη φύση και τη λειτουργία του συμβολαιογραφικού θεσμού ως δημόσιου λειτουργήματος.

Σε ευρύτερο ευρωπαϊκό, αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, η σύγκυση επιτείνεται από την ύπαρξη δύο μεγάλων νομικών συστημάτων δικαίου, του αγγλοσαξονικού και του ηπειρωτικού. Στο πρώτο ο συμβολαιογράφος δεν είναι απαραίτητα νομικός και η εργασία του συνίσταται αποκλειστικά στην επικύρωση υπογραφών. Αντίθετα στα δίκαια του ηπειρωτικού δικαίου, που ακολουθούν τη παράδοση του βυζαντινορωμαϊκού και του γερμανικού δικαίου, ο συμβολαιογράφος είναι πάντοτε πτυχιούχος νομικός, ο οποίος ασκεί ένα ευρύτερο δημόσιο λειτουργήμα, το οποίο δεν εξαντλείται στην απλή επικύρωση υπογραφών. Ειδικότερα στα ηπειρωτικά δίκαια η λειτουργία του συμβολαιογράφου ως δημόσιου λειτουργού, που διορίζεται από το κράτος για να δέχεται στο όνομα του και κάνοντας χρήση της σφραγίδας του τις δικαιοπρακτικές δηλώσεις των μερών, συνίσταται στο να ελέγχει τη νομιμότητα αυτών, δηλαδή τη συμφωνία τους με το νόμο και να τους προσδίδει το χαρακτήρα της αυθεντικότητας, το κύρος δηλαδή του δημοσίου εγγράφου.

Συνέπεια του γεγονότος ότι στον συμβολαιογράφο έχει εκχωρηθεί μέρος από τη δημόσια εξουσία είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία φέρει το συμβολαιογραφικό έγγραφο ως δημόσιο έγγραφο, δηλαδή η βεβαία χρονολογία, η αυξημένη αποδεικτική δύναμη και η εκτελεστότητα. Η εκτελεστική δύναμη της συμβολαιογραφικής πράξης είναι συγκρίσιμη με αυτή μιας τελεσίδικης δικαστικής απόφασης. Το ότι ο συμβολαιογράφος ασκεί δημόσια υπηρεσία είναι συνταγματικά κατοχυρωμένο στην Ελλάδα και προβλέπεται ρητά στο νέο Κώδικα Συμβολαιογράφων.

Ειδικότερα το άρθρο 92 του Ελληνικού Συντάγματος καθιερώνει τη μονιμότητα του συμβολαιογράφου και προβλέπει την υποχρεωτική αποχώρηση του από την «υπηρεσία» μόλις συμπληρώσει το εβδομηκοστό έτος της ηλικίας του. Επίσης προβλέπει ότι οι μεταθέσεις των συμβολαιογράφων ενεργούνται ύστερα από σύμφωνη γνώμη υπηρεσιακών συμβουλίων, που συγκροτούνται κατά πλειοψηφία από δικαστικούς λειτουργούς, ενώ η πειθαρχική εξουσία στους συμβολαιογράφους ασκείται από ιεραρχικά προϊσταμένους τους εισαγγελέεις και δικαστές. Τέλος και ο Κώδικας Συμβολαιογράφων (Ν. 2830/2000) τους αναγνωρίζει ως άμισθους δημόσιους λειτουργούς.

Γενικώς ο συμβολαιογράφος συμμετέχει στην απονομή της δικαιοσύνης, την οποία και συνεπικουρεί, κατατάσσεται δε στον τομέα της προληπτικής δικαιοσύνης. Με την παρέμβαση του, που πρέπει να είναι αμερόληπτη προς κάθε κατεύθυνση, αποτρέπει την γένεση των διενέξεων μεταξύ των μερών, εξηγώντας τους τη σημασία της πράξης, που υπογράφουν, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη συναίνεση τους και προσδίδοντας σ' αυτή τη δύναμη του δημόσιου εγγράφου.

Στο ελληνικό δίκαιο ο συμβολαιογράφος σε πολλές περιπτώσεις ασκεί δραστηριότητες δικαστικού χαρακτήρα, όχι μόνο της μη αμφισβητούμενης αλλά και της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας, όπως κατά τη διενέργεια πλειστηριασμών, τη σύνταξη πινάκων κατατάξεως, τη διενέργεια απογραφών ή τη λήψη ενόρκων καταθέσεων, που χρησιμοποιούνται ως νόμιμα αποδεικτικά μέσα ενώπιον δικαστηρίων.

Ακριβώς λόγω της φύσεως της ως δημόσιου λειτουργήματος και ως παροχής μιας δημόσιας υπηρεσίας, η συμβολαιογραφία δεν μπορεί παρά να είναι ρυθμισμένη και μάλιστα με αυστηρούς κανόνες, οι οποίοι επιβάλλονται αποκλειστικά από την πολιτεία. Οι κανόνες αυτοί αποβλέπουν στην προστασία του δημόσιου συμφέροντος και του ίδιου του θεσμού της συμβολαιογραφίας και όχι στην προστασία των μελών της.

Έτσι οι ισχύοντες κανόνες είναι αυστηροί ρυθμίζοντας δικαιολογημένα τόσο της είσοδο στο λειτουργήμα του συμβολαιογράφου, όσο και τον τρόπο άσκησης του.

Για την πρόσβαση στο δημόσιο λειτουργήμα του συμβολαιογράφου υπάρχουν αυστηρά κριτήρια επιλογής. Απαιτείται πτυχίο νομικής, διετής άσκηση δικηγορίας και ο υποψήφιος να έχει συμπληρώσει το 28 έτος της ηλικίας του και να μην συντρέχουν στο πρόσωπο του ορισμένα κωλύματα. Επί πλέον ο υποψήφιος θα πρέπει να πετύχει σε διαγωνισμό, που διενεργείται κάθε χρόνο για την πλήρωση των υφισταμένων κενών θέσεων.

Η αύξηση ή η μείωση των θέσεων συμβολαιογράφων ανά περιοχή γίνεται με Προεδρικό Διάταγμα, που εκδίδεται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, μετά από εισήγηση ειδικών επιτροπών, στις οποίες μετέχουν κατά πλειοψηφία δικαστικοί λειτουργοί, με βάση κριτήρια, που καθορίζει ο Νόμος.

Αυστηρή είναι και η ρύθμιση του τρόπου ασκήσεως του λειτουργήματος. Ο συμβολαιογράφος υπέχει αστική, ποινική και πειθαρχική ευθύνη κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Πέραν των ποινικών αδικημάτων στα οποία μπορεί να υποπέσει οποιοσδήποτε πολίτης, ο συμβολαιογράφος ευθύνεται περαιτέρω για παράβαση καθήκοντος και απιστία, αδικήματα τα οποία προϋποθέτουν την ιδιότητα του δημόσιου λειτουργού.

Αναφέραμε ανωτέρω ότι η πειθαρχική δίωξη διενεργείται από τους εισαγγελείς, οι οποίοι ελέγχουν τακτικά κάθε χρόνο τους συμβολαιογράφους για τη σύννομη άσκηση των καθηκόντων τους, τα δε πειθαρχικά συμβούλια συγκροτούνται στην πλειοψηφία τους από δικαστές.

Η τοπική αρμοδιότητα άσκησης του συμβολαιογραφικού λειτουργήματος είναι αυστηρά καθορισμένη, ώστε να εξασφαλίζεται η παροχή συμβολαιογραφικών υπηρεσιών και στα πλέον απομακρυσμένα σημεία της εθνικής επικράτειας.

Οι αμοιβές των συμβολαιογράφων καθορίζονται, όπως και οι αρμοδιότητες τους, από το κράτος και μόνον. Οι συνδικαλιστικοί φορείς των συμβολαιογράφων έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν προτάσεις, η λήψη όμως των σχετικών αποφάσεων ανήκει αποκλειστικά στον πολιτεία και γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας.

Το γεγονός ότι ο συμβολαιογράφος αμείβεται από του πολίτες, που ζητούν τις υπηρεσίες του, δεν αλλοιώνει την φύση του συμβολαιογράφου ως δημόσιου λειτουργού. Απλώς αποτελεί ένα ευφυή συνδυασμό, που εξασφαλίζει από τη μία πλευρά τη νομική ασφάλεια και από την άλλη τη ταχύτητα στις συναλλαγές.

Ο συμβολαιογράφος ως δημόσιος λειτουργός είναι υποχρεωμένος να παρέχει τις υπηρεσίες του σε όποιον τις ζητά και δεν δικαιούται να τις αρνηθεί, γιατί δεν παρουσιάζουν γι' αυτόν ιδιαίτερο οικονομικό ενδιαφέρον.

Από όλα τα ανωτέρω προκύπτει καθαρά αφενός μεν η ανάγκη ρύθμισης από την πολιτεία του δημόσιου λειτουργήματος του συμβολαιογράφου και αφετέρου ότι δεν μπορεί να εφαρμοστούν στην άσκηση της δημόσιας συμβολαιογραφικής υπηρεσίας οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός είναι νοτιός και υπάρχει μεταξύ των συμβολαιογράφων, δεν μπορεί όμως να αναφέρεται σε θέματα αμοιβών, αλλά στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών και στην ταχύτητα εξυπηρέτησης των πολιτών.

Για όλους τους λόγους που προαναφέραμε πιστεύουμε ότι δεν είναι δυνατό να δώσουμε απ' ευθείας απάντηση στο ερωτηματολόγιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αρκούμαστε σε όσα αναφέρουμε στο έγγραφο αυτό και σε όσα ενδεχομένως θα χρειαστεί να διευκρινίσουμε συμπληρωματικά στο μέλλον.

Με τιμή
Ο Πρόεδρος
Νικόλαος Στασινόπουλος

Ο Γενικός Γραμματέας
Ξενοφών Τριαντάφυλλος

Το “Νοτάριος” δημοσιεύει αυτούσιες
ΤΙΣ ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
προς την Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού σχετικά
με τις μεταρρυθμίσεις στα ελευθέρια επαγγέλματα.